

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

HET COÖRDINATIEBUREAU VAN DE RAAD VAN STATE

I. Inleiding.

Nu hij al sinds ongeveer vier jaar in werking is, begint de Raad van State burgerrecht te bekomen onder onze instellingen, en bekend te worden niet slechts bij de juristen en beoefenaars van het recht, maar eveneens bij het groot publiek.

Het is echter niet overdreven te beweren dat voor een belangrijk gedeelte, niet alleen van het publiek, maar ook van de juristen en rechtsbeoefenaars, de kennis van de Raad van State zich enkel tot de Afdeling Administratie beperkt.

Nochtans is het belang van het werk der Afdeling Wetgeving aanzienlijk, zodanig dat het ten minste de helft van de bedrijvigheid van de Raad vergt; in vier jaar heeft die afdeling ongeveer drie duizend adviezen verleend (1); verschillende uitgelezen personen hebben openlijk de verbetering vastgesteld van de reglementaire teksten ten gevolge van de tussenkomst van de Raad van State, dit zowel ten opzichte van hun overeenkomst met de wetten en de Grondwet, als ten opzichte van hun vorm en van de overeenstemming tussen de Nederlandse en de Franse teksten. Niettemin is de rol van de bedoelde afdeling buiten de parlementaire en administratieve kringen haast onbekend; de enige gedachte welke bij de grote meerderheid der juristen de woorden « Afdeling Wetgeving » doen ontstaan, is die van de, meestal verplichte, raadpleging, welke ons ter kennis wordt gebracht door de woorden « Gelet op het advies van de Raad van State » in de inleiding van de besluiten.

Deze toestand wordt zonder moeite verklaard door het feit dat de werkzaamheden van de Afdeling Wetgeving, in tegenstelling met die van de Afdeling Administratie, niet in het volle daglicht geschieden.

Talrijke verzoekschriften worden bij de Afdeling Administratie ingediend, de advocaten maken memories op, men leest in de tijdschriften de door de Kamers verleende arresten, welke somtijds door geleerde nota's gevolgd worden. Overeenkomstig artikel 39 van het besluit van de Regent van 23 Augustus 1948 tot regeling van de rechtspleging, maakt het Staatsblad de arresten bekend waarbij de besluiten of beraadslagingen van de ondergeschikte machten vernietigd worden.

Al deze publiciteit ontbreekt aan de Afdeling Wetgeving.

Haar adviezen zijn voor de Ministers en de Wetgevende Kamers bestemd. En hoewel artikel 2 van de wet van 23 December 1946 bepaalt dat het advies bij de memories van toelichting van de wetsontwerpen, alsmede bij de verslagen aan de Koning gehecht wordt, dient opgemerkt te worden dat die documenten niet steeds bestaan, en dat, wanneer zij bestaan, hun inlassing in het Staatsblad, welke niet bij de wet is voorgeschreven, niet steeds geschiedt.

In die omstandigheden kan men zonder overdrijving staande houden dat aan de adviezen der Afdeling Wetgeving in werkelijkheid geen openbaarheid gegeven wordt.

Indien zelfs onder de juristen de kennis van de Afdeling Wetgeving van de Raad van State zeer beperkt is, aarzelen wij niet te zeggen dat, wat het Coördinatiebureau betreft, zijn bestaan zelf in het algemeen onbekend is.

In deze omstandigheden achten wij het gepast deze studie te wijden aan enige vraagstukken betreffende de wetgeving over dit organisme.

II. Historisch overzicht van de Wetgeving betreffende het Coördinatiebureau.

Wij menen dat er voor de eerste keer sprake was van de opdrachten van het Coördinatiebureau in een amendement dat in 1936 door Volksvertegenwoordiger Legros op het door de Regering van de heer Van Zeeland ingediende wetsontwerp voorgesteld werd (2), zonder dat echter in dit amendement gebruik gemaakt werd van de benaming « Coördinatiebureau ».

De heer Legros stelde voor bij artikel 2 van het door de Regering Van Zeeland ingediend ontwerp, twee leden bij te voegen, luidend als volgt :

« De Afdeling Wetgeving wordt bovendien belast » met de studie van de codificatie, de vereenvoudiging » en de samenordering der wetten, zonder echter de » inhoud ervan te veranderen.

» Jaarlijks brengt zij bij de Koning verslag uit over » de uitslag van gezegde werken, welke de Kamers » door een wet kunnen bekrachtigen. »

De heer Legros rechtvaardigde als volgt zijn amendement : « C'est à mon sens, la mission spécifique qui devrait être dévolue avant tout à un conseil de législation. De quoi se plaignent les juristes et les justiciables? De ce que nos lois modernes sont devenues un

véritable dédale. Voyez par exemple la législation du travail ou la législation fiscale : il y a là une infinité de lois dont la concordance ou l'harmonie n'est pas faite. Il appartiendrait donc au Conseil de législation de revoir ces matières, de revoir la législation antérieure, de la codifier, de l'harmoniser et de châtier les textes » (3).

De commissie van de Kamer verwierp echter dit amendement als ongrondwettelijk. De heer Kluyskens verklaarde als volgt het standpunt van de commissie : « Een dergelijke algemene opdracht zou de Afdeling Wetgeving in de gelegenheid stellen inbreuk te maken op het koninklijk initiatief, waarvan bovenvermelde maatregelen dienen uit te gaan. Alles wat deze afdeling in verzoeking zou kunnen brengen om zich in de grond der zaken te mengen en de plaats van de wetgevende macht in te nemen, moet zorgvuldig vermeden worden. Niets zal overigens beletten dat de Afdeling Wetgeving speciaal zou belast worden met de voorbereiding van coördinatiewetten of besluiten waarvan de redactie haar zal gevraagd worden » (4).

Waarschijnlijk ten gevolge van het verslag van de Koninklijke Commissie voor de administratieve hervorming weken de Verenigde Commissies van Binnenlandse Zaken en van Justitie van de Senaat van het standpunt van de Kamer af en maakten het Coördinatiebureau tot een orgaan van de Raad van State. Bij artikel 41 van de tekst van de Kamer, dat artikel 36 van de Senaat geworden is, worden drie leden gevoegd, waarin het volgende bepaald wordt :

« De Auditeur-Generaal oefent toezicht uit op de » bedrijvigheid der leden van het Bureau voor Samen- » ordening, die, ten getale van drie, tot opdracht » hebben de wetten, de organieke koninklijke besluiten » en de onderscheidene algemene reglementaire » teksten, van kracht in België en in de Kolonie, te » bewaren, bij te houden en samen te ordenen, deze » documentatie ter beschikking zijnde van beide af- » delingen van de Raad van State.

» De leden van het Bureau voor Samenordering » worden bij koninklijk besluit benoemd, zij worden » gekozen onder de doctors in de rechten boven vijf » en twintig jaar, die de Belgische nationaliteit be- » zitten. De Koning kan ze ontslaan na de Raad van » State te hebben gerhoord » (5).

Met betrekking tot dit nieuwe kaderwerk van de Raad van State, maakte de Heer Van Remoortel, zowel in zijn verslag als tijdens de besprekingen voor de Senaat, volgend betoog : « Een ploeg rechtsgelcerden » zal tot taak hebben de teksten der vigerende wetten » te bewaren, samen te ordenen, bij te houden. Zij zal » ingericht worden rekening houdend met het (reeds » aangehaald) verslag van de Regeringscommissaris » voor de bestuurshervorming, en met de regelen die » thans de werkzaamheden leiden van het coördinatie- » comité van de Raad voor Wetgeving, ingesteld bij het » Ministerie van Justitie... Dit organisme zal werken » binnen het kader van de Raad van State; het zal » kostbare diensten bewijzen aan zijn beide afdelin- » gen » (6).

De teksten die betrekking hebben op het Coördinatiebureau werden door de Senaat zonder opmerkingen gestemd.

Wanneer het gewijzigd ontwerp opnieuw voor de Kamer kwam, aanvaardde deze de instelling van het Coördinatiebureau en stelde zij op de door de Senaat aangenomen tekst zekere amendementen voor (7).

Het is deze gewijzigde tekst welke, toen na de oorlog het onderzoek van het ontwerp hervat werd, door de Kamer tijdens haar vergadering van 13 December 1945 aangenomen werd, zonder tot enige opmerking aanleiding te geven.

Diezelfde tekst werd eveneens zonder opmerkingen door de Senaat aangenomen tijdens zijn vergadering van 10 December 1946, en vormde de artikelen 28 en 36 van de wet van 23 December 1946 (8).

III. Overzicht van de Wetgeving betreffende het Coördinatiebureau.

De wet van 23 December 1946 en haar verschillende uitvoeringsbesluiten zijn tamelijk laconiek over het Coördinatiebureau.

De artikelen van de wet die, somtijds slechts in ondergeschikte orde, betrekking hebben op het Coördinatiebureau, zijn de artikelen 28, 33, 36, 38, 42, 53 en 54.

Volgens deze artikelen is het Coördinatiebureau, dat een orgaan uitmaakt van de Raad van State, samen gesteld uit drie leden, door de Koning benoemd en die door Hem kunnen ontslagen worden, de Raad van State gehoord. De leden van het Coördinatiebureau moeten Belg zijn, doctor in de rechten, en meer dan vijf en twintig jaar oud.

Op taalkundig gebied wordt een billijk evenwicht in acht genomen bij de benoeming van de leden; artikel 33 bepaalt hieromtrent dat één der leden het bewijs moet leveren dat hij de Nederlandse taal kent, één dat hij de Franse, en één dat hij de beide landstalen kent.

Zoals de magistraten, zoals de raadsheren, auditeurs en substituten bij de Raad van State, worden de leden van het Coördinatiebureau verplicht de eed af te leggen voorgeschreven door het decreet van 20 Juli 1831 : de eed wordt afgelegd in handen van de Eerste Voorzitter. Zo de eed niet binnen de maand ingaande met de dag waarop hun benoeming hun werd bekendgemaakt, afgelegd wordt, wordt het betrokken lid als ontslagnemend beschouwd, en kan in zijn vervanging worden voorzien.

Ten slotte zijn de bepalingen van de wet betreffende het ambtsgewaad, de onverenigbaarheden, de openstelling wegens ouderdom of gebrekkigheden op de leden van het Coördinatiebureau toepasselijk (artikelen 42, 53 en 54).

Zoals aan alle organen en diensten van de Raad van State kunnen aan het Coördinatiebureau bedienden worden verbonden die door de Algemene Vergadering worden benoemd.

Over de opdracht van het Coördinatiebureau wordt enkel gehandeld in artikel 36 van de wet. Volgens dit artikel, hebben de leden van het Bureau voor samenordering tot opdracht « de wetten, de organieke » koninklijke besluiten en de onderscheidene algemene » reglementaire teksten van kracht in België en in » de kolonie samen te ordenen, de teksten er van te » bewaren en ze bij te houden, deze documentatie ter » beschikking zijnde van beide afdelingen van de » Raad van State ». De wet bepaalt dat de Auditeur-Generaal toezicht uitoefent over de bedrijvigheid van het Coördinatiebureau.

Buiten voormelde artikelen van de organieke wet van de Raad van State, hebben meerdere bepalingen van de uitvoeringsbesluiten er van betrekking op het Coördinatiebureau.

Laten we slechts ter herinnering de Regentsbesluiten vermelden van 30 October 1947 en 23 Augustus 1948, betreffende het ambtsgewaad die op de leden van het Coördinatiebureau zoals op de andere leden van de Raad van State toepasselijk zijn.

Van ruimer draagwijdte zijn de Regentsbesluiten van 10 Januari 1950, houdende het tuchtreglement, en vooral van 15 April 1949, houdende goedkeuring van het Reglement van orde van de Raad van State.

De uitoefening van de tuchtbevoegdheid tegenover de leden van het Coördinatiebureau wordt verdeeld tussen de Auditeur-Generaal, de Algemene Vergadering en de Koning. De Auditeur-Generaal beschikt over de vermaning en de berisping, de Koning schorst de leden van het Coördinatiebureau, ontslaat hen van ambtswege en zet hen af, de Raad van State gehoord.

Geen straf mag echter toegepast worden, tenzij de te treffen persoon eerst gehoord of behoorlijk opgeroepen is, door de Auditeur-Generaal wat de vermaning en de berisping, door de Minister van Binnenlandse Zaken wat de door de Koning te treffen maatregelen aangaat.

Door het reglement van orde van de Raad van State worden aan het Coördinatiebureau vijf artikelen gewijd, namelijk de artikelen 53, 54, 55, 56 en 63.

Deze artikelen beschikken :

Artikel 53. De leden van het bureau voor samenordering oefenen hun ambtsverrichtingen uit onder de leiding van het lid dat belast werd met de verdeling van het werk onder de leden van het bureau.

De Auditeur-Generaal oefent toezicht uit op hun werkzaamheden.

Artikel 54. Het bureau voor samenordering houdt zijn documentatie ter beschikking van de Raad van State.

Het bureau stelt de nota's met opmerkingen op die hem worden gevraagd.

Behoudens toelating van de eerste-voorzitter geeft het bureau geen gevolg aan vragen om inlichtingen gesteld door personen die geen deel uitmaken van de Raad van State.

Artikel 55. Het bureau brengt verslag uit bij de voorzitter van de afdeling wetgeving tot al wat dienen kan betreffende de tekortkomingen in de samenordering der teksten welke het dient bij te houden.

Artikel 56. Het bureau voor samenordering voert rechtstreeks briefwisseling met de openbare besturen, met het oog op de inzameling van alle inlichtingen die het nodig heeft.

Artikel 63. Zodra het bureau voor samenordering zijn nota met opmerkingen heeft opgesteld, maakt het bureau ze over aan de raadsheren en de bijzitters van de kamer waarbij de aanvraag aanhangig werd gemaakt, alsmede aan het aangesteld lid van het Auditoraat.

* * *

Zo luiden de teksten welke het Coördinatiebureau beheersen.

Zoals wij gezegd hebben zijn zij laconiek.

Door de parlementaire werkzaamheden wordt er haast niets aan toegevoegd. Sinds de korte besprekingen die ingevolge het indienen van het amendement Legros tijdens de Kamerzittingen van 20 October 1937 en 6 April 1938 plaats hadden, hebben de bepalingen welke betrekking hebben op het Coördinatiebureau tot geen beraadslagingen, en slechts tot de meest beknopte verklaringen aanleiding gegeven (9).

De Rechtsleer heeft aan het Coördinatiebureau geen grondiger onderzoek gewijd : door de algemene handboeken wordt er slechts een enkele paragraaf aan besteed, waarbij zijn bestaan en op een zeer algemene wijze, zijn opdracht aangeduid worden (10).

Naar ons weten bestaat er tot nog toe slechts één enkele monographie die over het Coördinatiebureau handelt (11)

* * *

Zo de wetgeving betreffende het Coördinatiebureau laconiek is, werd daarenboven vastgesteld dat zij eveneens weinig expliciet was, en dat vraagstukken van het allereerste belang terzijde gelaten werden. Zo werd het juridisch statuut zelf van het Coördinatiebureau, de plaats welke het in het kader van de Raad van State inneemt, slechts zeer onduidelijk bepaald en dit rechtspunt gaf, in de schoot zelf van de instelling, aanleiding tot betwistingen die hun oplossing nog niet gekregen hebben. Ook zijn opdracht werd op zulk een onduidelijke wijze omschreven dat uiteenlopende meningen ontstaan zijn ten aanzien van de juiste omvang en het voorwerp er van.

Het is onze bedoeling, met betrekking tot deze vraagstukken, een paar denkbeelden naar voren te brengen, welke natuurlijk slechts als suggesties dienen beschouwd te worden.

IV. Toestand van het Coördinatiebureau in het kader van de Raad van State.

Ofschoon het volgens de wet aan de Raad van State verbonden is, heeft het Coördinatiebureau een eigen opdracht die er, in zekere mate, een zelfstandig lichaam van maakt.

Het Coördinatiebureau maakt integrerend deel uit van de Raad van State : de organieke wet, die in haar artikel 28 bepaalt dat de Raad samengesteld is uit... 3° een bureau voor samenordering samengesteld uit drie leden, is dienaangaande ondubbelzinnig. Het verslag van de Heer Van Remoortel bepaalt eveneens dat het Coördinatiebureau binnen het kader van de Raad van State zal werken (12).

De leden van het Coördinatiebureau zijn onderworpen aan het toezicht en aan de tuchtmacht van de Auditeur-Generaal; wij menen echter niet dat men terecht zou kunnen zeggen dat het Coördinatiebureau deel uitmaakt van het Auditoraat (13), zoals men o.i. evenmin zou kunnen beweren dat het deel uitmaakt van de Afdeling Wetgeving.

Hoewel het o.i. meer logisch ware het toezicht en de tuchtmacht over de leden van het Coördinatiebureau aan de Eerste-Voorzitter op te dragen, kan de uitoefening van deze opdracht door de Auditeur-Generaal niet opwegen tegen de volkomen duidelijke teksten van artikel 28 der organieke wet, waarbij het Auditoraat en het Coördinatiebureau tot twee afzonderlijke organen ingericht worden, en van het Reglement van orde, dat op duidelijke wijze in het Auditoraat en in het Coördinatiebureau afzonderlijke organismen onderscheidt, en er afzonderlijke afdelingen aan wijdt.

De lezing van de parlementaire bescheiden, alsmede van het werk van de Heer Professor Velge, bewijst dat zowel de wetgever als de geleerde hoogleraar het Auditoraat en het Coördinatiebureau als afzonderlijke organen, met eigen opdracht bekleed, beschouwd hebben.

Buiten elke uitpluizing van de teksten of van de rechtsleer toont trouwens het onderzoek alleen reeds van de respectieve opdrachten van het Auditoraat en van het Coördinatiebureau, dat, zoals wij zullen uiteenzetten, gedeeltelijk zou kunnen beschouwd worden als zelfstandig staande tegenover de Raad van State zelf, duidelijk aan dat beide organismen geheel van elkaar te onderscheiden zijn.

Zoals het Auditoraat, zoals de Griffie, maakt het Coördinatiebureau een orgaan van de Raad van State uit met een zelfstandig bestaan en een eigen taak. Het is niet aan het Auditoraat verbonden, en maakt evenmin een onderafdeling uit van de Afdeling Wet-

geving, daar de documentatie die het tot opdracht heeft te verzamelen, en bij te houden, ter beschikking dient gehouden te worden zowel van de Afdeling Administratie als van de Afdeling Wetgeving (14).

V. Taak van het Coördinatiebureau.

Wij hebben de bepalingen van de organieke wet en van het Reglement van orde aangehaald die op het Coördinatiebureau betrekking hebben. Wij hebben gezegd dat zijn taak in artikel 36 van de wet omschreven was; wij hebben er op gewezen dat aan de in artikel 36 vastgestelde opdracht het Reglement van orde er een nieuwe toegevoegd had: het opstellen van nota's met opmerkingen.

Thans is de taak van het Coördinatiebureau vijf-voudig:

- 1° de samenordering der teksten;
- 2° het bewaren er van;
- 3° het bijhouden er van;
- 4° de documentatie;
- 5° het opstellen van de nota's met opmerkingen.

Ieder van deze opdrachten dient grondiger ontleed te worden.

1° Samenordering der teksten.

a) inhoud van deze opdracht.

Bij ons weten zijn de woorden «samenordering-samengeordende wetten» noch door de rechtspraak, noch door de rechtsleer nader bepaald. De bepalingen van de verschillende wetten waarbij aan de Koning de taak wordt opgedragen tot een samenordering of coördinatie over te gaan, lichten ons niet in omtrent de nauwkeurige betekenis die door de wetgeving aan deze woorden gegeven wordt.

Een van de meest volledige teksten dienaangaande, artikel 4 der wet van 18 Juni 1930 houdende herziening van de wetgeving op de vergoeding der schade voortspruitende uit arbeidsongevallen, bepaalt dat: «de niet ingetrokken of niet gewijzigde bepalingen der wetten van 24 December 1903, 3 Augustus 1926, 15 Mei 1929 en 30 December 1929 zullen bij koninklijk besluit, met de bepalingen van deze samen-geordend, in de Moniteur worden bekendgemaakt. De samenordering, waarbij eventueel aan de rang-orde der hoofdstukken en artikelen, wijzigingen kunnen worden aangebracht, zal als titel hebben: «Wet op de vergoeding der schade voortspruitende uit arbeidsongevallen.»

Van Dale geeft van het woord «coördinatie» volgende bepaling «rangschikking in onderling verband».

Volgens Hartzfeld en Darmesteter betekent «coordonner»: «ordonner suivant certains rapports (les parties d'un tout) en vue d'en former un ensemble».

Aan de andere kant zijn, enerzijds, de ontleiding van de grieven en verzuchtingen waaraan gedurende de parlementaire besprekingen uiting gegeven werd en, anderzijds, het onderzoek van de verschillende bestaande samenordeningen, van aard ons omtrent de betekenis van deze woorden in de rechtstaal en inzonderheid, in de wet van 23 December 1946, in te lichten.

De gebreken van onze wetgeving welke, in de geest van onze wetgever, door de Afdeling Wetgeving en het Coördinatiebureau moesten worden verholpen, zijn het gemis aan homogeniteit, de tegenstrijdigheden, de overdreven verspreiding. Zoals volksvertegenwoordiger Legros het zei: «nos lois modernes sont devenues un véritable dédale... il y a une infinité de lois dont la concordance ou l'harmonie n'est pas faite. Il apparaît donc au Conseil de Législation de revoir

» ces matières, de revoir la législation antérieure, de la codifier, de l'harmoniser... »

En de Heer Rolin zei, met betrekking tot onze wetten: «ze zijn bovendien slecht geordend, en wel zo dat het haar mangelt aan homogeniteit en tegenstrijdigheid meer dan eens voorkomt: deze imperfecties verwekken onzekerheid, gebrek aan vertrouwen in de wet en vermenigvuldigen de geschillen.»

In zijn voorstel tot amendering bepaalde de Heer Legros echter dat het coördinatiewerk de inhoud der teksten niet mocht veranderen.

Uit deze enkele aanhalingen blijkt dat, in de geest van de wetgever, het doel van de coördinatie er in bestaat de vroeger verstrooide, ondeloze, somtijds tegenstrijdigheden vertonende teksten, tot een homogeen, overeenstemmend en goed geordend geheel te herscheppen. De teksten die op eenzelfde aangelegenheid betrekking hebben, en vroeger over menigvuldige wetten en besluiten verspreid waren, te verzamelen, ze te besnoeien door er de uitdrukkelijk of impliciet opgeheven teksten of die welke overbodige herhalingen vormen uit weg te laten, ze ten slotte tot een homogeen en goed geordend geheel te verenigen, zonder echter hun inhoud te wijzigen: ziedaar waarin, in de bedoeling van de wetgever, waarvan de tot uiting gekomen grieven en verzuchtingen getuigen, de taak van het Coördinatiebureau bestaat.

En als men de voornaamste onder onze samengeschiedelde wetten onderzoekt, o.a. die over de inkomstenbelastingen, de arbeidsongevallen, de kindertoeslagen voor loontrekkenden, kan men vaststellen dat zulks eigenlijk het werk geweest is dat, op verzoek van de wetgever, door de uitvoerende macht verricht werd: teksten die op een zelfde voorwerp betrekking hebben en elkaar somtijds gedurende een uitgestrekte tijdsperiode opvolgen, werden samengebracht, besnoeid en volgens een logische opvatting geordend.

Op welke wijze maakt dit de opdracht uit die aan het Coördinatiebureau toevertrouwd werd?

Werd, met andere woorden, het Coördinatiebureau er eigenlijk mede belast de taak te vervullen die tot nog toe aan de Koning was opgedragen?

Ons grondwettelijk stelsel sluit dergelijke verklaring onbetwistbaar uit.

De wetten samenschakelen is handelen als wetgever, het is wetgevend werk verrichten: alleen de wetgevende Kamers zijn er door de Grondwet toe gemachtigd aan de bestaande wetten de vormwijzigingen aan te brengen die elke coördinatie noodzakelijk veronderstelt (15).

Wel mag men aanvaarden dat deze taak het voorwerp zou zijn van een delegatie vanwege de Kamers, op dezelfde wijze als de wetten over de bijzondere en buitengewone machten aan de Koning bepaalde taken overgedragen hebben die tot de bevoegdheid van de wetgevende macht behoren; maar bedoelde delegatie kan in ieder geval slechts aan de Koning, de enige drager van de uitvoerende macht, gedaan worden: de taak van coördinatie zou door de wetgever aan geen ander orgaan van de Staat dan de Koning kunnen overgedragen worden, noch door deze laatste weder overgedragen of subgedelegeerd kunnen worden.

Dergelijke zienswijze werd trouwens door de Commissie van de Kamer aanvaard, wanneer het amendement van de heer Legros, waarbij aan de Afdeling Wetgeving een taak van codificatie, vereenvoudiging en samenordering der wetten opgedragen werd, verwierp (16).

Het Coördinatiebureau bezit aldus de macht niet «samengeordende wetten», of «samengeordende besluiten» uit te vaardigen. Zoals de heer Kluyskens

betoogde, beperkt de taak van de Afdeling Wetgeving (dezelfde redenering geldt voor het Coördinatiebureau) zich tot het uitwerken van *ontwerpen* van coördinaties.

Wij menen echter dat de door het Coördinatiebureau uitgewerkte ontwerpen niet gelijkgesteld kunnen worden met de ontwerpen van samengeordende wetten die van de diensten van een ministerieel departement uitgaan.

Inderdaad, opdat dergelijk ontwerp kracht van wet zou bekomen moeten twee voorwaarden vervuld zijn :

- 1° een delegatie vanwege de wetgever;
- 2° een koninklijk besluit, waarbij de Koning zich de opgemaakte tekst eigen maakt.

Wij zijn van mening dat, wat de ontwerpen uitgaande van het Coördinatiebureau betreft, slechts de laatste voorwaarde in aanmerking komt, en dat een delegatie vanwege de wetgever voor iedere samenordering niet vereist is.

De wetgever heeft inderdaad in artikel 36 van de Organieke wet, aan het Coördinatiebureau een algemene taak van coördinatie van onze wetteksten opgedragen, en zodoende formeel de wens uitgedrukt onze wetten en besluiten te zien coördineren; het is aldus toegelaten te menen dat de Koning met de uitvoering van deze wet belast, in artikel 36 enerzijds, in zijn algemene bevoegdheid om de wet ten uitvoer te leggen anderzijds, de machtiging vindt de besluiten uit te vaardigen waarbij aan de ontwerpen uitgaande van het Coördinatiebureau verbindende kracht verleend wordt.

b) Zelfstandigheid van deze taak.

Merkwaardig is dat door de wet de taak van coördinatie der teksten *rechtstreeks aan het Coördinatiebureau*, en niet aan de Raad van State opgedragen wordt.

Noch de wet, noch de parlementaire werkzaamheden laten ons toe vast te stellen welke hieromtrent de juiste bedoeling van de wetgever is.

Dat het Coördinatiebureau, inzake samenordering der teksten, volledig zelfstandig zou staan tegenover de Raad van State, zodat het desaanstaande noch van de Auditeur-Generaal, noch van de Eerste Voorzitter, noch van de Algemene Vergadering onderrichtingen zou mogen ontvangen, zou zeker abnormaal zijn en op de algemene economie der wet inbreuk maken : dergelijke interpretatie dient o.i. verworpen te worden.

Men kan nochtans niet betwisten dat de onduidelijkheid der wet zulke interpretatie toelaat, en dat het feit dat de taak van coördinatie, in tegenstelling met de documentatie en het opstellen van nota's, op generlei wijze van een der opdrachten of werkzaamheden van de Raad afhankelijk is, van aard is deze interpretatie te bekrachtigen.

De draagwijdte van dit vraagstuk van de zelfstandigheid der taak van coördinatie mag niet onderschat worden.

Bedoelde zelfstandigheid zou inderdaad tot gevolg hebben dat de opgemaakte ontwerpen het werk zouden zijn, niet van de Raad van State, maar van het Coördinatiebureau alleen; dat zij door de Raad van State niet dienen overgenomen te worden, dat zij hem zelfs niet dienen voorgelegd te worden, doch door het Coördinatiebureau rechtstreeks aan de Koning mogen overgemaakt worden, om van Hem de vorm van coördinatiebesluiten te ontvangen.

Voormelde zelfstandigheid zou eveneens tot gevolg hebben dat artikel 55 van het Reglement van Orde, waarbij bepaald wordt dat het Coördinatiebureau, tot al wat dienen kan, verslag uitbrengt bij de Voorzitter der Afdeling Wetgeving betreffende de tekortkomingen in de samenordering der teksten welke het dient

bij te houden, in die zin dient begrepen te worden, dat aan het Coördinatiebureau slechts de verplichting opgelegd wordt aan de Afdeling Wetgeving kennis te geven van het gebrek aan samenordering dat het voornemens is te verhelpen, en dat op generlei wijze vereist is dat het, alvorens tot een coördinatie over te gaan, van de Afdeling Wetgeving ofwel een machtiging ofwel een verzoek zou moeten ontvangen. Zo men de wet in de zin van de zelfstandigheid verklaart, bevinden zich machtiging en verzoek in de wet zelf, en beschikt het Coördinatiebureau alleen over het recht van initiatief te dezer zaken.

2°) *Bewaring der teksten.*

De tweede opdracht van het Coördinatiebureau, volgens artikel 36 van de wet, bestaat er in « de teksten te bewaren » van de wetten, de organieke koninklijke besluiten, en de onderscheidene algemene reglementaire teksten van kracht in België en in de Kolonie.

Men kan zich terecht afvragen wat juist onder « de teksten » dient verstaan te worden.

Wel bezit op het huidig ogenblik het Coördinatiebureau in zijn klasseurs slechts uittreksels uit het Staatsblad, en wat de niet bekendgemaakte teksten betreft, door de ministeriële departementen gelijkvormig verklaarde afschriften.

Naar onze mening was dit echter niet de bedoeling van de wetgever, toen hij het Coördinatiebureau er mede belastte « de teksten te bewaren ». Er was inderdaad geen wetsbepaling vereist om het Coördinatiebureau te machtigen uittreksels uit het Staatsblad of gelijkvormig verklaarde afschriften te bewaren; dit recht bezit, zonder uitdrukkelijke tekst, om het even welk bestuur, zelfs om het even welke burger.

Indien men niet wil dat het alle werkelijke draagwijdte mist, moet artikel 36 bijgevolg een andere betekenis hebben, en o.i. is er slechts één welke de aanwezigheid van een uitdrukkelijke wetsbepaling kan rechtvaardigen : namelijk dat het in de bedoeling lag van de wetgever het Coördinatiebureau te belasten met het bewaren van *het origineel* van de teksten der wetten en besluiten.

Men weet dat de originelen der wetten bij het Ministerie van Justitie, de originelen der besluiten bij de departementen waarvan zij uitgaan, berusten. Naar ons weten steunt deze bevoegdheidstoekenning op geen wet; zij heeft geen andere grondslag dan *een* artikel van een koninklijk besluit : artikel 6 van het koninklijk besluit van 25 November 1935 houdende het nieuwe organieke reglement van het Ministerie van Justitie, overgenomen in het Coördinatiebesluit dat het organieke reglement van het Ministerie van Justitie geworden is, waarbij de eerste afdeling van het algemeen secretariaat met het bewaren van de originelen der wetten en besluiten belast wordt.

Deze bepaling is onbetwistbaar nietig geworden, als onverenigbaar met het bepaalde in artikel 36 der organieke wet van de Raad van State, waarbij de taak de bedoelde originelen te bewaren aan het Coördinatiebureau opgedragen wordt.

Zelfs al moest de bepaling uit het organiek reglement van het Ministerie van Justitie waarbij dit laatste met het bewaren van de originelen der wetten en besluiten belast wordt, een grondslag vinden in een wet, dan nog zou deze wet impliciet door voormeld artikel 36 opgeheven zijn.

Uit deze overwegingen vloeit voort dat het bewaren van de originelen der wetten en besluiten, sinds het in werking treden van de wet van 23 December 1946, niet meer tot de bevoegdheid van het Ministerie van

Justitie en, wat de besluiten betreft, van de verschillende departementen behoort, maar tot die van het Bureau voor Samenordening.

Daar deze taak, zoals de taak van coördinatie, door de wet niet aan de Raad van State maar rechtstreeks aan het Coördinatiebureau wordt opgedragen, zijn onze beschouwingen over de mogelijke interpretatie, in de zin van de zelfstandigheid van de taak van coördinatie, eveneens toepasselijk op de taak van bewaring der teksten.

3°) Bijhouden der teksten :

De woorden « bijhouden - tenir à jour » zijn niet duidelijk genoeg.

Deze woorden, welke voor de eerste maal in de door de verenigde commissies van Justitie en Binnenlandse Zaken voorgestelde tekst voorkwamen, werden nooit meer gewijzigd, en werden door geen enkele commentaar nader toegelicht.

Men kan zich van de mening niet ontdoen dat zij ter zake verkeerd gebruikt worden.

Volgens Van Dale heeft « bijhouden » de betekenis van « iets zo houden dat het bij een bepaald punt niet ten achter komt ».

Volgens Littré en Hatzfeld en Darmesteter betekent « à jour », « au courant, en règle » en wordt het inzonderheid gebruikt met betrekking tot handelsboeken. Die woorden kunnen o.a. gebruikt worden sprekend over een register, een verzameling, een fichesbak, die de jongste stand weergeeft van het stof of de feiten waarvoor hij bestemd is.

Iets kan nochtans slechts bijgehouden worden, of « à jour » zijn, *in verhouding tot* een stof, een toestand, een gebeurtenis, waarvan het de jongste stand weergeeft.

Hieruit vloeit voort dat het gebruik van die uitdrukking niet aan te nemen is, met betrekking tot wetten of besluiten, welke niet in overeenstemming dienen gehouden te worden met de huidige stand van een of ander stof of toestand.

Zou men kunnen staande houden dat de wetgever door het Coördinatiebureau ermede te belasten de wetten en besluiten bij te houden, de bedoeling had er de opdracht aan te geven *op de originele teksten*, waarvan bedoelde wetten en besluiten het voorwerp zouden uitmaken, door uit deze teksten de uitdrukkelijk of impliciet opgeheven bepalingen te verwijderen, de gewijzigde gedeelten door de nieuwe teksten te vervangen, aldus tegenover deze teksten handelend zoals men bv. tegenover registers van de burgerlijke stand zou doen?

Men kan moeilijk aannemen dat de wet het Coördinatiebureau er mede zou hebben willen belasten op de originelen der wetten en besluiten wijzigingen aan te brengen : dergelijke handeling zou inderdaad, voor het minst, zeer dicht bij een valsheid in openbare geschriften staan, zoals die in artikel 194 van het strafwetboek omschreven wordt.

Daarenboven zou dergelijke taak, afgezien van de vraag of zij met behulp van originele teksten of van afschriften verricht wordt, slechts een aspect uitmaken van de coördinatie : indien zulks de betekenis was van het woord « bijhouden », zou men moeten aannemen dat, gelet op de bepaling waarbij aan het Coördinatiebureau de taak opgedragen wordt de teksten samen te ordenen, die andere bepaling waarbij het met het bijhouden der teksten belast wordt, volkomen overbodig is.

Naar onze mening stemt de bepaling, zoals zij opgesteld is, met de bedoeling van de wetgever niet overeen : niet de teksten dienen bijgehouden te wor-

den : zoals wij het geschreven hebben heeft het Coördinatiebureau ten opzichte van deze teksten geen andere bevoegdheid dan ze te bewaren : daaraan een wijziging brengen, zou een vervalsing van geschriften uitmaken, misdadig welke met dwangarbeid strafbaar is.

De taak van documentatie van het Coördinatiebureau maakt het tot een verplichting te allen tijde de beide afdelingen van de Raad van State te kunnen inlichten over de huidige toestand der wetgeving met betrekking tot om het even welke aangelegenheid. De parlementaire werkzaamheden leggen de nadruk op dit aspect van zijn taak (17). Het Coördinatiebureau, zoals vroeger de bij het Ministerie van Justitie door het koninklijk besluit van 30 December 1911 ingestelde Raad voor Wetgeving, voert deze taak uit door middel van registers en fichesbakken.

Wij zijn van mening dat de opdracht de teksten « bij te houden » nauw verbonden is met de aan het Coördinatiebureau opgedragen taak van documentatie, en dat niet de teksten zelf dienen te worden bijgehouden, *maar wel de documentatieinstrumenten* : registers, fichesbakken en andere, welke op bedoelde teksten betrekking hebben, op dusdanige wijze dat het Coördinatiebureau te allen tijde in staat is betreffende elk aangelegenheid, onmiddellijk de jongste stand der wetgeving mede te delen.

* * *

Volgens de wet heeft het Coördinatiebureau tot taak volgende teksten samen te ordenen, te bewaren en bij te houden : de wetten, de organieke koninklijke besluiten, en de onderscheidene algemene reglementaire teksten van kracht in België en in de kolonie.

Het is niet onze taak hier de discussie te hervatten, welke trouwens nog steeds zonder definitieve oplossing is, betreffende de juiste betekenis die door de wet aan de woorden « organieke en reglementaire » gegeven wordt. De Rechtsleer heeft aan dit vraagstuk meerdere grondige studiën gewijd (18).

Het vraagstuk komt a priori als minder belangrijk voor wat de coördinatie betreft : de noodzakelijkheid van tot coördinatie over te gaan zal zich slechts laten gevoelen ten aanzien van de wetgevingen welke, ingevolge hun betrekkelijk algemene aard, aanleiding gaven tot een vrij groot aantal teksten.

Het probleem vertoont echter een meer acuut karakter als men de verplichtingen in aanmerking neemt van de teksten te bewaren en bij te houden : op welke teksten zijn die verplichtingen toepasselijk?

Er bestaat geen reden om te menen dat aan de woorden « organieke en reglementaire » in artikel 36 van de wet een andere betekenis zou gegeven zijn dan die welke zij in artikel 2 kregen, met betrekking tot de verplichte raadpleging van de Afdeling Wetgeving.

Een bijkomende reden om deze zienswijze aan te nemen ligt hierin dat, aan de woorden « organieke en reglementaire » artikel 36 het woord « algemene » toevoegt, dan wanneer, volgens de Rechtspraak en de Rechtsleer, de algemeenheid precies het fundamenteel criterium uitmaakt van het bij artikel 2 voorzien organiek en reglementair karakter (19).

De teksten welke zullen dienen te worden samenbewaard en bijgehouden zijn juist diegene welke, krachtens artikel 2 van de organieke wet, aan het advies van de Afdeling Wetgeving onderworpen zijn. Het zal de taak van de Raad van State zijn te bepalen of een tekst al dan niet aan het verplicht advies van de Afdeling Wetgeving onderworpen is, en de rechtspraak van zijn beide afdelingen zal de

criteria dienen vast te stellen die het zullen mogelijk maken te beslissen dat een koninklijk of ministerieel besluit het vereist karakter van algemene draagwijdte vertoont om als organiek en reglementair te kunnen beschouwd worden.

4° Documentatie :

Volgens artikel 36 van de organieke wet houdt het Coördinatiebureau zijn documentatie ter beschikking der beide afdelingen van de Raad van State.

En in artikel 54 van het Reglement van orde wordt verder gezegd : « Behoudens toelating van de Eerste Voorzitter geeft het bureau geen gevolg aan vragen om inlichtingen gesteld door personen die geen deel uitmaken van de Raad van State ».

In tegenstelling met de taak van coördinatie en bewaring der teksten, zou de taak van documentatie op generlei wijze beschouwd kunnen worden als een zelfstandige opdracht van het Coördinatiebureau : in de uitoefening van deze opdracht staat dit laatste ten dienste van de Raad van State : het is de medewerker van zijn beide afdelingen. In die zin voorziet het verslag van de Heer Van Remoortel dat het Coördinatiebureau « kostbare diensten zal bewijzen aan zijn beide afdelingen ».

Vloeit hieruit voort dat de documentatie van het Coördinatiebureau uitsluitend aan de Raad van State voorbehouden is? En zou in die omstandigheden voormeld artikel 54 van het Reglement van orde van alle wettelijke waarde ontbloot zijn? Een streng beperkende interpretatie van de wet zou zulks kunnen doen vermoeden, en wij hebben er op gewezen dat de parlementaire werkzaamheden dergelijke verklaring niet uitsluiten.

Wij menen evenwel dat waar de verschillende verslaggevers de rol van de Raad van State als raadgever of adviseur van de Regering onderstreept hebben (20), er zich niet tegen verzet dat het Coördinatiebureau, dat in de schoot van de Raad van State over een bijzonder volledige documentatie beschikt, gevolg zou geven aan de vragen welke door een minister of een der beide Kamers zouden gesteld worden.

Laten wij er aan herinneren dat het Coördinatiebureau vergeleken werd met de Raad voor Wetgeving, die ermede belast was van advies te dienen over alle vragen hem door de Minister van Justitie gesteld (21).

Daar de taak van documentatie in geen geval als zelfstandig kan beschouwd worden, mogen alleen het Coördinatiebureau raadplegen de overheden die gemachtigd zijn de Raad van State te raadplegen, d.w.z. de voorzitters van beide Kamers en de Ministers. Om dezelfde redenen is het voor het verstrekken van inlichtingen door het Coördinatiebureau de voorafgaande toestemming van de Eerste Voorzitter vereist.

5° Opstellen van nota's met opmerkingen.

De Organieke wet van de Raad van State heeft deze opdracht van het Coördinatiebureau niet voorzien.

Volgens artikel 54 van het Reglement van Orde, stelt het Bureau voor Samenordening de nota's met opmerkingen op die hem worden gevraagd. Artikel 63 regelt het overmaken van voormelde nota's aan de raadsheren en bijzitters van de bevoegde kamers en aan het aangesteld lid van het Auditoraat.

Wij hebben geaarzeld om aan deze laatste taak van het Coördinatiebureau een afzonderlijke afdeling te wijden, onderscheiden van die welke over de documentatie handelt.

Moesten de door het Coördinatiebureau opgestelde nota's zich tot het mededelen van zijn documentatie beperken dan zou deze opdracht onbetwistbaar gelijk staan met die, welke wij in afdeling 4° onderzocht hebben, en die er in bestaat de documentatie ter beschikking van de Raad te houden : zij zou er slechts een bijkomstig aspect of een wijze van uitvoering van uitmaken.

Maar in feite beperken zich de nota's die van het Coördinatiebureau uitgaan geenszins tot de eenvoudige mededeling van zijn documentatie : het zijn kritische nota's, waarin met behulp van de voorhanden documentatie, de aan de Afdeling Wetgeving voorgelegde ontwerpen ten aanzien van hun vorm, hun wettelijkheid en hun grondwettelijkheid beoordeeld worden; alleen de grond van de ontwerpen wordt van het onderzoeksgebied van het Coördinatiebureau uitsloten. Derhalve kan het opstellen van nota's als een afzonderlijke taak beschouwd worden.

De nota's met opmerkingen worden door het Coördinatiebureau alleen tot de Afdeling Wetgeving gericht, met betrekking tot al de aan deze afdeling voorgelegde ontwerpen van wetten en besluiten.

Er is evenwel niets dat zou beletten dat aan het Coördinatiebureau nota's zouden gevraagd worden met betrekking tot de geschillen van bestuur die bij de Afdeling Administratie aanhangig gemaakt worden. De documentatie van het Coördinatiebureau staat inderdaad ter beschikking van beide afdelingen (22) en in de parlementaire werkzaamheden wordt er op gewezen dat het Coördinatiebureau kostbare diensten zal bewijzen aan beide afdelingen (23). Het zou aldus onbetwistbaar indruisen tegen de geest van de wet de nota's van het Coördinatiebureau uitsluitend aan de Afdeling Wetgeving voor te behouden.

Naar onze mening zou het Coördinatiebureau zelfs gemachtigd zijn om met toestemming van de Eerste Voorzitter gevolg te geven aan aanvragen om nota's met opmerkingen welke zouden uitgaan van de Voorzitters der Wetgevende Kamers of van een minister : de woorden : « vragen om inlichtingen » in artikel 53 van het Reglement van Orde zijn inderdaad klaar-blijkelijk toepasselijk op een aanvraag om een nota met opmerkingen.

VI. Besluit.

De teksten samenordenen, ze bewaren, een des-betreffende documentatie bijhouden, inlichtingen verstrekken en met behulp van voormelde documentatie nota's met opmerkingen opstellen, hierin bestaat, volgens de wet, door het Reglement van Orde aangevuld, de taak van het Coördinatiebureau.

In werkelijkheid echter worden van deze vijf opdrachten slechts de drie laatste uitgevoerd. Het Coördinatiebureau bezit een gans volledige documentatie betreffende al de van kracht zijnde wettelijke en reglementaire teksten; dank zij deze documentatie is het in staat aan beide afdelingen van de Raad van State, en, hoewel de gelegenheid hiervoor zich slechts een paar keren voordeed, aan het Parlement en aan de ministers, de gewenste inlichtingen te verstrekken; nota's met opmerkingen, waarin de wettelijkheid, de grondwettelijkheid en de vorm der teksten beoordeeld worden, worden regelmatig opgemaakt met betrekking tot al de ontwerpen van wetten en besluiten die aan de Raad van State worden voorgelegd.

Daarentegen heeft het Coördinatiebureau tot nog toe geen enkel ontwerp van samenordening aan de Koning overgemaakt, en de originelen der wetten en besluiten berusten nog steeds op het Ministerie van

Justitie wat de eerste en op de departementen waarvan zij uitgaan wat de laatste betreft.

Het zou overbodig zijn tot in bijzonderheden de redenen na te gaan van deze verzuimen. Laten wij enkel aanstippen dat het eerste verzuim eenvoudig door omstandigheden van materiële aard te verklaren is, welke het voor het Coördinatiebureau voorlopig onmogelijk maken de lange en moeilijke taak van de coördinatie van onze wetteksten te ondernemen.

Aangelegenheden van huishoudelijke aard zijn waarschijnlijk de oorzaak van het tweede verzuim.

Onze parlementsleden hebben op de taak van bewaring der teksten niet nader aangedrongen, daarentegen blijkt duidelijk uit de lezing der parlementaire werkzaamheden dat zij het samenordenen van de teksten beschouwden als een taak van zeer groot belang. Het feit dat het Bureau voor Samenordering tot nog toe niet in staat werd gesteld deze opdracht uit te voeren, dient betreurd te worden en kan slechts worden aangerekend als een belangrijke tekortkoming inzake de naleving van de met eenparigheid van stemmen uitgedrukte wil van de wetgever.

Dr J. P. HAESAERT,

Bestuurssecretaris bij de Centrale Raad
voor het Bedrijfsleven.

(1) Het eerste advies van de Afdeling Wetgeving werd verleend op 21 September 1948, het eerste arrest Afdeling Administratie werd uitgesproken op 8 November 1948.

(2) Ontwerp van wet houdende instelling van een Raad van State. Kamer, zitting 1936-1937, Doc. 211.

(3) Kamer, zitting van 20 October 1937, Parl. Handelingen, Kamer, Buit. Zit. 1937, blz. 144.

(4) Kamer zitting 1937-1938, Doc. nr 110 (tweede aanvullend verslag van de Heer Kluyskens, blz. 3).

(5) Senaat, 2de Buitengewone zitting 1939, doc. nr 80, blz. 114.

(6) Senaat, Buit. zit. 1939, doc. nr 80, blz. 26 en 62 - Zitting van de Senaat van 4 Juli 1939, Parl. Hand. Senaat, Buit. zit. 1939, blz. 608.

(7) Cfr. voor deze amendementen het verslag van dhr Deveze, Kamer zitting 1945-1946, doc. 14, blz. 14.

(8) Beschikkingen van de artikelen 33, 38, 42, 53 en 54 hebben eveneens betrekking op het Coördinatiebureau.

(9) Zie verslag Van Remoortel, Senaat, Buit. Zitting 1939, nr 80, blz. 62. Verslag Devèze, Kamer, zitting 1945, 1946, nr 14, blz. 14.

(10) Zie nochtans de meer uitgebreide uiteenzettingen in « Velge, Le Conseil d'Etat, nr 22 » en « Vauthier, Précis du droit Administratif de la Belgique », 3e uitgave, T II, nr 359).

(11) Poorteman: Le fonctionnement du Bureau de coordination du Conseil d'Etat et la mise à jour de la législation en vigueur en Belgique. - Revue internationale des Sciences Administratives 1951 p. 351. In een door de Heer J. B. Cuyvers, lid van het Coördinatiebureau, op 1 Februari 1952 voor de « Cercle d'Etudes de l'Amicale des pensionnés militaires » gehouden, doch niet uitgegeven voordracht, werd aan het Coördinatiebureau een grondige studie gewijd.

(12) Senaat, Buit. zit. 1939, doc. 80, blz. 26.

(13) Contra Poorteman, aangehaald artikel.

(14) Artikel 36 van de organieke wet.

(15) Er weze aan herinnerd dat het amendement van de Heer Legros de bekrachtiging door de Kamers van de van de Afdeling Wetgeving uitgaande teksten voorzagt.

(16) Kamer zitting 1937-1938, Doc. 110 (2de aanvullend verslag van de Heer Kluyskens), blz. 3.

(17) Verslag van de Heer Van Remoortel, Senaat, Buit. Zit. 1939, doc. 80, blz. 26.

(18) V. J. Masquelin-Contribution à l'étude du problème des arrêtés organiques et réglementaires - Revue de l'Administration 1951, 7e, 8e, et 9e leveringen, en Josse Mertens - de Afdeling Wetgeving van de Raad van State. Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen, Mei 1951, blz. 167.

(19) Cfr. Arrest Holemans dd. 8 Mei 1951, R.J.D.A. 1951, bl. 241 en de in de motivering van voormeld arrest aangehaalde uittreksels uit de parlementaire werkzaamheden.

(20) Kamer, zitting 1936-1937, Doc. nr 211, (verslag van de Heer Rolin) bl. 19, en Kamer, zitting 1936-1937, Doc. 299 (verslag van de Heer Kluyskens), bl. 3 en 4.

(21) Zie Senaat, buit. zit. 1939, doc. 80, blz. 62.

(22) Artikel 36 van de wet van 23 December 1946.

(23) Senaat, buit. zit. 1939, doc. 80, bl. 26.

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer — 26 Juni 1952.

Eerste-Voorzitter : M. Louveaux.

Raadsheer-Verslaggever : M. Piret.

Advocaat-Generaal : M. Ganshof van der Meersch.

Waterwegen. — Aansprakelijkheid van de Dienst voor de Scheepvaart voor averij, die het gevolg is van nalatigheid van die Dienst in de uitvoering van zijn taak van beheer der waterwegen. — Omvang van de bij artikel 4, letter e, van de Wet van 13 Augustus 1928 aan de Dienst voor de Scheepvaart opgelegde taak van uitbaggering.

Zo artikel 48 van het K. B. van 15 October 1935 elk recht op schadeloosstelling ontzegt aan de gebruiker van een waterweg, wegens averij of schade, veroorzaakt door gebrek aan voedingswater, door een ongeval of door in het algemeen belang getroffen maatregelen, is deze bepaling niet toepasselijk in het geval, dat de averij het gevolg is van een nalatigheid van de Dienst voor de Scheepvaart in de uitvoering van zijn taak van beheer der waterwegen.

Artikel 4, letter e, van de wet van 13 Augustus 1928, waarbij de Dienst voor de Scheepvaart wordt belast met het uitbaggeren van de onder zijn beheer staande waterwegen, beperkt deze taak niet tot de uitbaggering van de stromen, rivieren en bijwateren in der wijze, dat schepen met reglementaire diepgang daarop normaal kunnen varen. Deze bepaling brengt

voor de Dienst de verplichting mede uit de waterwegen de hindernissen weg te ruimen, waarvan de aanwezigheid voor die gebruikers van die wegen gevaar kan opleveren in het voorzienbaar geval van daling van het waterpeil.

De Dienst der Scheepvaart t/ Tassin.

Gelet op het bestreden arrest, de 13e Juni 1950 gewezen door het Hof van Beroep te Luik;

Over het enig middel : schending van de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek; van de artikelen 1, 3 en 4, inzonderheid 4, litterae a) en e), van de wet van 13 Augustus 1928 tot oprichting van de Dienst der Scheepvaart; van de artikelen 1, 47 en 48 van het koninklijk besluit van 15 October 1935 (Staatsblad van 15 October 1936), houdende het reglement betreffende de politie en de scheepvaart der bevaarbare waterwegen onder beheer van de Staat; van artikel 2 van het bijzonder reglement voor Maas, Samber en Ourthe, goedgekeurd bij koninklijk besluit van 15 October 1935, voormeld artikel 2 aangevuld en gewijzigd bij artikel 2 van het koninklijk besluit van 26 Augustus 1939; van artikel 97 der Belgische Grondwet, doordat het bestreden arrest aanlegger aansprakelijk heeft geacht voor de averij, welke de aan verweerder in verbreking « qualitate qua » toebehorende aak « Gérard IX » heeft geleden, toen dit schip bij een aan aanlegger niet aan te rekenen daling van het waterpeil, naar de bedding van de waterweg zakte, overwegende dat aanlegger om zijn verantwoordelijkheid te ontkomen te vergeefs aanvoerde dat de averij

te wijten was aan het stoten van het schip tegen het wrak van een vernielde brug, dat op de bedding van de waterweg lag onder de voor de scheepvaart grootste geoorloofde diepte en dat hij zich niet behoefde te bekommeren om hindernissen, die zich op grotere diepten bevonden dan de geoorloofde diepgang; in dier voege heeft beslist onder het voorwendsel dat aanlegger, die de aak « Gérard IX » alsook andere schepen toegelaten had in de door hem beheerde vaargeul te meren, in de omstandigheden omschreven bij artikel 47 van het reglement betreffende de politie en de scheepvaart der bevaarbare waterwegen onder het beheer van de Staat, en terwijl dalingen van het waterpeil konden voorzien worden, de verplichting zou gehad hebben de veiligheid dier schepen te verzekeren en gevolglijk te voorkomen, dat onverhoede en gevaarlijke overblijfsels, zoals de kruissteun die de oorzaak was van het ongeval, hun romp zou kunnen beschadigen in de loop van hun onvermijdelijke zakking naar de bodem der vaargeul in geval van daling van het waterpeil, daaruit afleidend dat aanlegger had dienen de nodige ruimingen en profielafpeilingen te verrichten om zulke overblijfsels op te sporen en weg te ruimen, en dat hij schuld zou hebben, wijl hij ten gevolge van nalatigheid bij deze ruimingen of profielafpeilingen bedoelde kruissteun zou hebben laten liggen; doordat het aldus onwettelijk als foutief heeft aangemerkt een beweerde tekortkoming aan een verplichting, welke op aanlegger niet rustte, naardien dezelve er enkel toe was gehouden de uitbaggeringen te verrichten, nodig voor het onderhoud van de bij het reglement veroorloofde diepten voor de scheepvaart op de door hem beheerde waterwegen, en althans zijn beslissing van verantwoordelijkverklaring in casu van aanlegger in cassatie niet genoegzaam met redenen heeft omkleed door het bij zijn conclusiën gestelde af te wijzen zonder feitelijk na te gaan of het overblijfsel waarop, de aak « Gérard IX » is terechtgekomen, al dan niet onder de grootste dieptelag, welke voor de scheepvaart op de plaats van het ongeval was veroorloofd :

Overwegende dat het bestreden arrest vaststelt dat in de loop van de maand Januari 1942 een aak, welke toebehoorde aan een persoon genaamd Gérard, in het geding vertegenwoordigd door zijn wettelijke beheerder, verweerder in verbreking, veiligheidshalve werd gemeerd in een vaargeul, waarvan het beheer berustte bij aanlegger, de Dienst der Scheepvaart; dat ten gevolge van schikkingen getroffen ten einde het afvloeien te verzekeren van de ijsschotsen op de Maas en haar bijwateren, waaronder de vaargeul, waarin de aak gemeerd lag, het waterpeil kwam te dalen; dat de alzo zakkende aak doorboord werd door een kruissteun van een in 1940 opgeblazen schip, welk overblijfsel in de bedding van de vaargeul was blijven liggen;

Dat het arrest erop wijst, dat de eigenaar van de aak met recht mocht menen, dat geen stuk van de in 1940 gesprongen brug was blijven liggen, dat in staat was om een gevaarlijke toestand te scheppen;

Dat het tevens in het licht stelt dat de persoon, genaamd Gérard, in orde was ten aanzien van de voorschriften betreffende de scheepvaart op de stroom en in de vaargeul, inzonderheid dat de diepgang van de aak ruim geringer was dan de veroorloofde diepgang;

Dat het arrest, de oorzaak van het ongeval na sporend, besluit dat dezelve niet bestaat in de daling van het waterpeil, teweegebracht door de door ondergeschikten van de Belgische Staat getroffen schikkingen, maar in de fout, welke aanlegger heeft begaan door uit de bedding van de vaargeul de in de bedding

van de vaargeul liggende kruissteun daaruit niet weg te ruimen;

Dat het opmerkt dat, indien alleen de daling van het waterpeil zich had voorgedaan, geen averij zou ontstaan zijn, en dat in deze omstandigheden het ongeval aan de nalatigheid van aanlegger in verbreking behoort te worden geweten;

Overwegende dat, zo artikel 48 van het koninklijk besluit van 15 October 1935 ieder recht op schade-loosstelling ontzegt aan de gebruiker van een waterweg wegens de averij of de schade veroorzaakt door gebrek aan voedingswater, door een ongeval of door in het algemeen belang getroffen maatregelen, deze bepaling niet toepasselijk is, wanneer de averij het gevolg is van een nalatigheid van de Dienst der Scheepvaart in de volvoering van zijn taak van beheer der waterwegen;

Dat de rechter over de grond uit de feitelijke vaststellingen heeft kunnen afleiden, dat de eigenaar van de aak niet te kort geschoten is in enige verplichting, op hem gelegd bij artikel 47 van het besluit, wat het stilliggen of het meren van zijn schip betreft;

Overwegende dat artikel 4, littera e, van de wet van 13 Augustus 1928, waarbij tot de bevoegdheid van de Dienst der Scheepvaart wordt gebracht het uitbaggeren van de onder zijn beheer staande waterwegen, deze taak niet beperkt tot het ruimen van de stromen, rivieren en bijwateren, zodat de schepen niet de reglementaire diepgang er normaal op kunnen varen;

Dat deze bepaling voor de Dienst de verplichting medebrengt, zoals de rechter over de grond heeft beslist, uit de waterwegen de hindernissen weg te ruimen, waarvan de aanwezigheid gevaar kan opleveren voor de gebruikers in het voorzienbaar geval van een daling van het waterpeil;

Overwegende dat de rechter over de grond door zijn vaststellingen en gevolgtrekkingen zijn beslissing gemotiveerd heeft en geen der in het middel aangehaalde wetsbepalingen heeft geschonden;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten en tot de vergoeding van 150 frank jegens verweerder qualitate qua.

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer. — 29 Juli 1952.

Eerste Voorzitter : M. Louveaux.

Raadsheer-Verslagg.: M. Anciaux Henry de Faveaux.
Eerste Advocaat-Generaal : Mr Hayoit de Termicourt.

Epuratie. — Uitspraak op verzet. — Onvoldoende motivering wegens niet-vermelding der feiten, waarop de door de Krijgsauditeur genomen maatregel berust.

Volgens artikel 3 van het Besluit van de Regent van 15 Februari 1946, genomen tot uitvoering van artikel 6 van het wetsbesluit van 19 September 1945, wordt de procedure voor de rechter over de grond gevoerd zoals in correctionele zaken.

Luidens de artikelen 163 en 195 van het Wetboek van Strafvordering, welke bepalingen krachtens artikel 211 van hetzelfde Wetboek eveneens gelden voor de in hoger beroep gewezen uitspraak, moet elke einduitspraak met redenen worden omkleed en in haar beslissing de feiten vermelden, waaraan de

gedaagde schuldig wordt geoordeeld. In de motivering moeten de feiten dus op adaequate wijze worden vermeld, d.w.z. dat daarin althans in de bewoordingen der wet het bestaan van het strafbaar feit moet worden vastgesteld.

Derhalve moet ook in de uitspraak op verzet in zake epuratie het feit, waarop de bij artikel 6 van het wetsbesluit van 19 September 1945 voorgeschreven maatregel steunt, in de bewoordingen van dit wetsbesluit worden vermeld.

Doordat het bestreden arrest ter afwijzing van het verzet, dat aanlegger had ingesteld tegen de inschrijving van zijn naam op de bij artikel 4 van het wetsbesluit van 19 September 1945 bedoelde lijst, enkel heeft verwezen naar de redenen in het vonnis van de Rechtbank van eerste aanleg, hetwelk zich er toe beperkt vast te stellen, dat aanlegger « zich schuldig gemaakt heeft aan feiten, welke vallen onder het wetsbesluit van 19 September 1945 », zonder deze feiten nader te omschrijven, al ware het maar door een verwijzing naar de inhoud van de beslissing van de Krijgsauditeur, heeft het de in het middel aangehaalde wetsbepalingen geschonden.

Stein.

Gelet op het bestreden arrest, de 30e October 1946 gewezen door het Hof van Beroep te Luik;

Over het ambtshalve opgeworpen middel : schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 6 van het wetsbesluit van 19 September 1945, betreffende de epuratie in zake burgertrouw, 3 van het Besluit van de Regent van 15 Februari 1946, 163, 195 en 211 van het Wetboek van Strafvordering, doordat het bestreden arrest door de feiten niet nader te omschrijven, welke de inschrijving van aanlegger rechtvaardigden op de lijst, waarin bij artikel 4 van het wetsbesluit van 19 September 1945 is voorzien, het Hof in de onmogelijkheid heeft gesteld om zijn controle uit te oefenen en zijn beslissing niet wettelijk gerechtvaardigd heeft :

Overwegende dat de voorziening van 7 April 1952, ontvankelijk krachtens artikel 9 van de wet van 29 Februari 1952, beheerst wordt door de regelen der procedure in correctionele zaken volgens de bepalingen van artikel 1, 3e alinea, van voormelde wet tot wijziging van de wet van 14 Juni 1948 betreffende de epuratie in zake burgertrouw;

Overwegende dat volgens de bepalingen van artikel 3 van het Besluit van de Regent van 15 Februari 1946, genomen tot uitvoering van artikel 6 van het wetsbesluit van 19 September 1945, de procedure vóór de rechter over de grond evenals in correctionele zaken wordt gevoerd;

Overwegende dat luidens de artikelen 163 en 195 van het Wetboek van Strafvordering, welke bepalingen krachtens artikel 211 van hetzelfde Wetboek eveneens gelden voor het in hoger beroep gewezen vonnis, elk eindvonnis met redenen wordt omkleed en in zijn dispositief de vermelding bevat van de feiten, waaraan de gedagvaarde schuldig wordt geoordeeld; dat aldus in de motivering op adaequate wijze melding moet worden gemaakt van de feiten, dit wil zeggen dat er althans in de termen der wet het bestaan moet worden vastgesteld van de inbreuk;

Overwegende derhalve dat ook in de zaak het feit, dat de maatregel rechtvaardigt, welke bij artikel 6 van het wetsbesluit van 19 September 1945 is voorgeschreven, in de termen van dit wetsbesluit dient te worden vermeld;

Overwegende dat het bestreden arrest ter afwijzing van het verzet, dat aanlegger aangetekend had tegen

de inschrijving van zijn naam op de lijst, waarin bij artikel 4 van het wetsbesluit van 19 September 1945 is voorzien, enkel steunt op de redenen van het vonnis van de Rechtbank van eerste aanleg, hetwelk zich ertoe beperkt vast te stellen dat aanlegger « zich schuldig gemaakt heeft aan feiten, welke vallen onder het wetsbesluit van 19 September 1945 », zonder deze feiten nader te omschrijven, al ware het door een verwijzing naar de inhoud van de beslissing van de Krijgsauditeur;

Waaruit volgt dat het arrest de in het middel aangehaalde wetsbepalingen geschonden heeft;

Om deze redenen,

Verbreekt het bestreden arrest;

Beveelt dat dit arrest worde overgeschreven in de registers van het Hof van Beroep te Luik en dat melding er van worde gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing;

Laat de kosten ten laste van de Staat;

Verwijst de zaak naar het Hof van Beroep te Brussel.

RAAD VAN STATE

3e Kamer. — 24 October 1952.

Voorzitter : M. Devaux.

Raadsheren : MM. Moureau (verslaggever) en Holoye.

Advocaat : Mr Buisseret.

1. **Rechterlijke macht.** — Griffiers der Vrederechten (1 tot 3).
2. **Administratieve akten.** — Geldigheid. — Vormen. — Advies (2).
3. **Administratieve akten.** — Geldigheid. — En opportuniteit (3).
4. **Raad van State.** — Geschil nietigverklaring. — Bevoegdheid (3).
5. **Administratieve akten.** — Geldigheid. — Afwending van macht (4).
6. **Raad van State.** — Geschil nietigverklaring. — Bevoegdheid (5).
7. **Burgerlijke en individuele rechten** (5).

1. *In tegenstelling met de wetten van 20 Juli 1926, 12 Augustus 1927 en 18 Augustus 1928, verhindert de besluitwet van 20 September 1945 betreffende de inrichting en de dienst der vrederechten die door de wet van 1 Juni 1949 in werking is gelaten, de Koning niet meer griffiers-titularissen te benoemen in de vrederechten waarvan de ontwerpen tot reorganisatie van de vrederechten de afschaffing overwegen. Zij machtigt het Staatshoofd tot het doen van benoemingen in de op 20 November 1925 « bestaande » plaatsen van griffier van een vrederecht.*

De aanstelling, bij koninklijk besluit, van een griffier van een ander kanton om een vrederecht te bedienen staat niet gelijk met een benoeming. Zij is geen beletsel voor het benoemen van een griffier-titularis zolang de plaats niet afgeschaft is en op grond van de besluitwet van 20 December 1945 als vacant kan beschouwd worden. Vooraleer tot de benoeming over te gaan is de Koning niet verplicht de griffier van een ander kanton, aangesteld om het vrederecht te bedienen, te ontlasten.

2. *De adviezen van de eerste voorzitter van het Hof van beroep en van de Procureur-generaal bij dat*

Hof, bij artikel 1 van de besluitwet van 20 September 1945 vereist vóór de benoeming van een griffier van een vrederecht, hebben slechts betrekking op de vraag of het opportuun is een griffier-titularis te benoemen. Daar die adviezen geen betrekking hebben op personen, is er geen reden om er nieuwe te vragen wanneer de toestand, welke in de vroegere adviezen onder ogen is genomen, op het tijdstip der benoeming niet gewijzigd is.

3. *Het komt de Raad van State niet toe zijn oordeel in de plaats van dat der bevoegde overheid te stellen om uit te maken of het voor de behoeften van de dienst, als bepaald bij artikel 1 der besluitwet van 28 September 1945, nodig is tot de benoeming van een griffier-titularis in een vrederecht over te gaan.*
4. *De verzoeker werkt het middel van machtsafwijding niet uit en brengt geen gegevens van zodanige aard dat zij bewijzen met welk doel, vreemd aan het belang van de dienst, de bestreden akte is genomen.*
5. *De griffier van een vrederecht, wiens functies in het vrederecht van een naburig kanton eindigen door de benoeming van een griffier-titularis, werpt een betwisting over een burgerlijk recht op wanneer hij beweert dat hij, ondanks die benoeming, recht zou hebben op het ontvangen der wedde die hem verschuldigd was toen hij met het bedienen van dat kanton belast was.*

Masy t/ Belgische Staat (Minister van Justitie).

Gezien het verzoekschrift 29 September 1950 door Léon Masy ingediend;

Overwegende dat verzoeker de nietigverklaring vraagt van het koninklijk besluit van 4 Augustus 1950, waarbij S. J. A. Leroy tot griffier van het vrederecht te Dalhem wordt benoemd; dat hij ook de nietigverklaring vraagt van de « financiële gevolgen » van genoemd besluit dat voor verzoeker « de weddeverlaging van de eerste naar de tweede klasse in zijn graad » heeft medegebracht;

Overwegende dat het eerste punt van het verzoekschrift betreft, dat verzoeker in de eerste plaats aanvoert dat het bestreden koninklijk besluit met machtsoverschrijding is genomen omdat het, bij toepassing der schorsingswetten van 20 Juli 1926, 12 Augustus 1927 en 18 Augustus 1928, de uitvoerende macht niet toekwam in het vrederecht te Dalhem een griffier-titularis te benoemen;

Overwegende dat het bestreden besluit op de besluitwet van 20 September 1945 is gegrond; dat de wet van 1 Juni 1949 die besluitwet in werking heeft gelaten; dat die besluitwet, in tegenstelling met de wetsbepalingen waarop verzoeker zich beroept, de Koning niet meer verhindert griffiers-titularissen te benoemen in de vrederechten, waarvan de ontwerpen tot reorganisatie van de vrederechten de afschaffing overwegen, maar het Staatshoofd machtigt tot het doen van benoemingen in de op 20 November 1925 « bestaande » plaatsen van griffier van een vrederecht; dat de debatten hebben uitgewezen dat de plaats van griffier van het vrederecht te Dalhem op 20 November 1925 bestond;

Overwegende dat verzoeker weliswaar aanvoert dat deze plaats niet vacant was, omdat het koninklijk besluit van 30 Mei 1938 hem als griffier van het vrederecht te Grivegnée met het bedienen van het vrederecht van het kanton Dalhem had belast, en

geen enkel koninklijk besluit hem vóór de bestreden benoeming van die opdracht had ontlast;

Overwegende dat een aanstelling tot griffier, ofschoon bij koninklijk besluit gedaan, niet gelijkstaat met een benoeming; dat de plaats van griffier-titularis niet was afgeschaft en dat, op grond van de besluitwet van 20 November 1945, in werking gelaten door de wet van 1 Juni 1949, integendeel kon aangenomen worden dat ze vacant was; dat het de uitvoerende macht derhalve vrijstond er 4 Augustus 1950 in te voorzien zonder verzoeker bij een ander koninklijk besluit van zijn opdracht te ontlasten; dat het eerste middel dus niet gegrond is;

Overwegende dat verzoeker ook aanvoert dat aan het bestreden besluit afbreuk is gedaan door het verzuim van een substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven vorm, omdat er niet aan voorafgegaan zijn de bij de besluitwet van 20 September 1945 voorgeschreven adviezen;

Overwegende dat het koninklijk besluit van 4 Augustus 1950 uitdrukkelijk verwijst naar de adviezen van de Eerste Voorzitter van het Hof van Beroep te Luik en van de Procureur-Generaal bij dat Hof; dat uit het administratief dossier blijkt dat de vereiste adviezen in 1946 en 1949 zijn gevraagd; dat die adviezen geen betrekking moeten hebben op de personen, maar op de vraag of het al dan niet opportuun is een griffier-titularis te benoemen; dat niet bewezen is dat de toestand, welke de adviezen van 1949 onder ogen nemen, in dit geval van April 1949 tot Augustus 1950 dermate is gewijzigd dat nieuwe adviezen moesten ingewonnen worden; dat geen enkele substantiële pleegvorm is verzuimd;

Overwegende dat verzoeker verder aanvoert dat de aangevallen benoeming niet door de behoeften van de dienst wordt gerechtvaardigd, als vereist bij de besluitwet van 28 September 1945;

Overwegende dat in de inleiding van het bestreden besluit wordt gezegd dat « het voor de behoeften van de dienst nodig is dat het vrederecht van het kanton Dalhem van een griffier wordt voorzien » en dat de Raad van State zijn oordeel niet in de plaats van dat der bevoegde overheid heeft te stellen om uit te maken of het voor de behoeften van de dienst nodig was in het vrederecht te Dalhem een griffier-titularis te benoemen; dat verzoeker betoogt dat de bestreden benoeming met machtsafwijding is geschied, maar dat hij dit middel niet verder uitwerkt noch gegevens voorbrenkt om te bewijzen met welk ander doel dan het belang van de dienst vergde, de bestreden benoeming zou gedaan zijn;

Overwegende, wat het tweede punt van het verzoekschrift betreft, dat verzoeker, wanneer hij vraagt dat de « financiële gevolgen » van het koninklijk besluit van 4 Augustus 1950 ongedaan worden gemaakt, niet nader bepaalt van welke administratieve akte hij zodoende de nietigverklaring zou vragen; dat verzoeker een betwisting over een burgerlijk recht opwerpt voor zover hij beweert, ondanks het koninklijk besluit tot benoeming van een griffier-titularis in het ambt van griffier van het vrederecht te Dalhem, recht te hebben op het ontvangen der wedde die hem verschuldigd was toen hij met het bedienen van het kanton Dalhem was belast; dat de Raad van State niet bevoegd is om van die eis kennis te nemen,

Besluit :

Artikel 1. — Het verzoek wordt verworpen.

Artikel 2. — De kosten, bepaald op 300 frank, zijn ten laste van verzoeker.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

10e Kamer. — 26 December 1951.

Voorzitter : M. Baers.

Raadsheren : M.M. de Foy en Anne de Molina.

O. M. : M. Dijkmans.

Advocaat : Mr. Van Damme (Turnhout).

Strafrecht. — Souteneurschap. — Vereisten daartoe.

Hij die gedurende een bepaalde tijd geregeld geld heeft ontvangen van een vrouw, van wie hij wist, dat zij van prostitutie leefde, heeft zich schuldig gemaakt aan souteneurschap. Daarbij is het zonder belang, dat hij andere inkomsten had.

Het doorlopend voordeel trekken uit de ontucht van een vrouw is exploitatie van prostitutie in de zin van de wet.

Daaraan doet ook niets af, dat verdachte voornemens zou geweest zijn met bedoelde vrouw te huwen en haar niet uitdrukkelijk tot ontucht aanspoorde.

O. M. t/ L.

L. aan wie wordt te laste gelegd dat hij te Halen, kanton Mol, en bij samenhang elders in het Koninkrijk in de loop van het jaar 1951, doch vóór 26 Augustus 1951 als souteneur geheel of ten dele geleefd heeft op kosten van een vrouw, wier prostitutie hij exploiteerde, namelijk O. A.;

Gezien de beroepen ingesteld op 7 November 1951 door verdachte en op 9 November 1951 door het Openbaar Ministerie tegen het vonnis, uitgesproken (door 3 rechters) de 2 November 1951 door de rechtbank van eerste aanleg van het arrondissement Turnhout, dewelke, rechtdoende in correctionele zaken, zegt dat het genoegzaam bewezen is dat verdachte op gemelde plaats en in gemelde periode zich schuldig heeft gemaakt aan het hem ten laste gelegde;

dat ter zake in het voordeel van verdachte verzachtende omstandigheden voorkomen, spruitende uit zijn vorig goed gedrag;

Verdachte veroordeelt tot een gevangenisstraf van 9 maanden;

hem bovendien ontzegt gedurende een termijn van 5 jaar van de rechten vermeld onder nummers 1, 3, 4 en 5 van art. 31 van het Wetboek van Strafrecht en hem veroordeelt tot de kosten van het proces;

Gehoord (.....);

Overwegende dat de beroepen regelmatig zijn naar de vorm en binnen de wettelijke termijn werden ingesteld;

Overwegende dat verdachte in zijn besluiten voor het Hof beweert :

1) dat het niet is bewezen dat hij geheel of gedeeltelijk zou hebben geleefd op kosten van O., daar zijn arbeid hem voldoende inkomsten verschaft om in eigen onderhoud te voorzien;

2) dat het ook niet bewezen is dat hij de prostitutie van O. exploiteerde, daar hij deze vrouw wilde huwen, dat hij ze niet zou hebben aangezet om dienst te worden en hij het ontvangen geld gedeeltelijk ten voordele van voormelde vrouw had gebruikt;

Overwegende dat vaststaat, dat verdachte gedurende bedoelde periode geregeld geld ontving van O., van wie hij wist dat ze van prostitutie leefde;

Overwegende dat daaruit volgt dat het telastgelegde bewezen is gebleven;

Dat het ter zake zonder belang is dat verdachte andere inkomsten had;

Dat vaststaat, dat hij van meerbedoelde vrouw ontvangen gelden voor eigen gebruik aanwendde;

dat het derhalve is uitgemaakt, dat hij gedeeltelijk heeft geleefd op kosten van O.;

Overwegende dat ook vaststaat, dat hij de ontucht of de prostitutie van deze vrouw exploiteerde;

Overwegende dat het doorlopend voordeel trekken uit een vrouw waarvan men weet dat ze in ontucht leeft, exploitatie is van de prostitutie in de zin van de wet;

Overwegende dat aan verdachte bekend was dat meerbedoelde vrouw zich aan prostitutie overleverde en dat vaststaat, dat hij bijna dagelijks van deze vrouw gelden in ontvangst nam, die hij wist van prostitutie voort te komen;

Dat het ten aanzien van deze toestand zonder belang is, dat verdachte huwelijksplannen zou hebben gemaakt of dat hij de vrouw niet uitdrukkelijk aanzette om in dienst te blijven of dat een gedeelte van de afgegeven gelden voor het onderhoud van deze vrouw zou zijn aangewend;

Overwegende dat uit wat voorafgaat volgt, dat de ten laste gelegde feiten door de eerste rechter vastgesteld, bewezen zijn gebleven door het voor het Hof gedane onderzoek;

Overwegende dat een billijke toepassing der strafwet werd gedaan;

Om deze beweegredenen :

Het Hof, rechtdoende op tegenspraak;

Gezien artikel 24 der wet van 15 Juni 1935;

Gezien de wetsbepalingen in het bestreden vonnis, aangehaald, alsook artikel 211 van het Wetboek van Strafvordering ter zitting door de Heer Voorzitter aangehaald;

Bevestigt het bestreden vonnis en verwijst verdachte in de kosten van hoger beroep.

HOF VAN BEROEP TE GENT

2e Kamer. — 14 Juli 1952.

Voorzitter : M. Verougstraete.

Raadsheren : M.M. Van Mallegheem en De Vreese.

O. M. : M. J. Matthys, subst. Procureur-Generaal.

Advocaten : Mrs Leboucq en Verdellen (Mechelen)

1. Burgerlijke rechtsvordering. — Niet met zoveel woorden vermelden in de akte van hoger beroep van een hoedanigheid, waarin appellant optreedt. — Eisen voor zichzelf en q.q.
2. Onrechtmatige daad. — Verkeersongeval met dodelijke afloop. — Gladheid van de weg niet onvoorzienbare hindernis. — Niet gedeeltelijke verantwoordelijkheid van de mede-inzittende van een auto. — Begraveniskosten. — Levensduurtabellen. — Gedeelte van het inkomen voor het slachtoffer besteed. — Geen hoofdelijkheid.

1. Ofschoon de akte van hoger beroep niet met zoveel woorden vermeldt, dat de tweede appellant ook optreedt in zijn hoedanigheid van medevoogd van zijn minderjarig kind, is het hoger beroep, ontvankelijk, daar tweede appellant bij het bestreden vonnis juist en uitsluitend in deze laatste hoedanigheid werd veroordeeld, zodat hij natuurlijk in die hoedanigheid hoger beroep instelt.

2. Appellanten zijn niet door de gladheid van de weg zodanig verrast, dat zij die gladheid kunnen invoeren als een onvoorzienbare hindernis, die hun aansprakelijkheid wegens overmacht zou opheffen.

De mede-inzittende van een auto, die bekend is met de onhandigheid van de bestuurder, is wegens die wetenschap niet gedeeltelijk verantwoordelijk voor het ongeval.

Het zich onthouden van een handeling, welk zich onthouden een normaal niet te verwachten koelbloedigheid vooropstelt, maakt evenmin de inzittende mede verantwoordelijk.

Uit het feit dat oorspronkelijke eiseres in haar inleidende dagvaarding met zoveel woorden verklaart te handelen « in haar hoedanigheid van enige rechthebbende op de nalatenschap van haar overleden echtgenoot », mag niet worden afgeleid, dat zij alleen recht zou hebben op de schade, die zij in die hoedanigheid kan vorderen, en niet op die, welke zij in persoon heeft geleden. Uit de aard zelf van de verschillende schadeposten, die in de dagvaarding omstandig zijn omschreven, blijkt immers duidelijk dat eiseres in feite optrad zo voor zichzelf als in hoedanigheid van rechthebbende op de nalatenschap van haar echtgenoot (anders het O.M.).

De rouw- en begrafeniskosten van het slachtoffer moeten aan zijn weduwe worden vergoed, omdat deze kosten waarschijnlijk nog lange tijd niet hadden moeten worden gemaakt, daar het slachtoffer nog jong was.

Niet moeten echter worden vergoed als zijnde niet normaal noodzakelijk de hoge kosten voor een eeuwigdurende grafconcessie, voor een dubbele betonnen grafkelder en een te kostbare grafzerk.

Voor de berekening van de dervingen aan inkomen moeten de door de heer Dillaerts opgemaakte levensduurtablets worden gebruikt.

Voor een uitsluitend uit beide echtgenoten bestaand gezin kan worden aangenomen dat 50 % van het inkomen besteed werden voor het persoonlijk onderhoud en de persoonlijke uitgaven van de bij het ongeval gedode man.

De schadevergoeding is door de weduwe en de dochter van de voor het ongeval verantwoordelijke man niet hoofdelijk verschuldigd, doch door ieder hunner slechts in verhouding tot het gedeelte, waartoe ieder gerechtigd is in de nalatenschap van haar man en vader.

Ruysssevelts en Matheys t/ Van Saet.

Advies van het Openbaar Ministerie.

I. Oorspronkelijke eis en bestreden vonnis.

De door vrouw Van Saet, weduwe De Vroede, voor de Rechtbank van eerste aanleg te Gent bij exploit dd. 17 November 1950 en 13 Juni 1951 ingestelde rechtsvordering strekte ertoe de appellanten in hun respectievelijke hoedanigheden elk voor het geheel « in solidum » of elk voor een deel te doen veroordelen tot betaling van een totaal bedrag van 889.201,10 frank, met de vergoedende en rechterlijke intresten en de kosten, wegens schadeloosstelling voor vermogens- en genegenheidsschade, spruitend uit een verkeersongeval, dat zich voordeed op 29 December 1948 omstreeks 10 u. 40, te Mariakerke-bij-Gent, Noordzeelaan (radiale weg n° 10, Gent-Eeklo-Brugge), tussen de Palingshuizenbrug en de Mariakerkebrug, ter hoogte van de

villa Geldof, ongeval waarbij de 37-jarige echtgenoot van vrouw Van Saet, de heer De Vroede Eduard, handelsvertegenwoordiger te Mechelen, in de autowagen, eigendom van en bestuurd door wijlen de heer Gaston Mariën, echtgenoot van appellante Ruysssevelts Joanna, en vader van de minderjarige Mariën Gabriëlle, samen met hem de dood vond bij verdrinking in de vaart Brugge-Gent, waarin voormeld voertuig gereden was.

Bij vonnis op tegenspraak dd. 10 Juli 1951 heeft de Rechtbank de rechtsvordering ontvankelijk en gegrond verklaard, voor zoveel zij gericht was tegen vrouw Ruysssevelts persoonlijk en tegen deze vrouw en haar tweede echtgenoot, Matheys Gaston, in hun respectievelijke hoedanigheid van moeder-wettelijke voogdes en medevoogd van de minderjarige Mariën Gabriëlle. Zij heeft de eis toegewezen tot beloop van een totaal bedrag van 638.860,— frank met de vergoedende intresten van 1 Januari 1949 af, de rechterlijke intresten en de onkosten.

Tegen dat vonnis zijn de oorspronkelijke verweerders tijdig en in rechtsgeldige vorm in hoger beroep gekomen.

II. Ontvankelijkheid van het hoger beroep, in verband met de akte van beroep.

Bij haar tweede besluiten vóór het Hof, betekend op 22 April 1952, voert geïntimeerde aan, dat de akte van hoger beroep dd. 9 November 1951 nietig en het beroep niet ontvankelijk is, omdat appellant Matheys, in zake betrokken, niet enkel ten einde zijn echtgenote in rechte bij te staan en te machtigen, maar ook in zijn hoedanigheid van medevoogd over de minderjarige Mariën Gabriëlle, verzuimd heeft in voormelde akte van hoger beroep uitdrukkelijk aan te stippen, dat hij niet alleen in hoger beroep kwam om zijn echtgenote bij te staan en te machtigen, maar dat hij ook optrad in laatstvermelde hoedanigheid van medevoogd.

Zoals appellanten opmerken, dient het volgende te worden vastgesteld :

1° Nadat het bestreden vonnis terecht verklaard had, dat de oorspronkelijke eis niet gegrond was in de mate waarin hij gericht was tegen Matheys, tweede echtgenoot van eerste appellante, met dewelke hij onder het stelsel van scheiding van goederen gehuwd was, omdat in die omstandigheden de man niet gehouden is tot die schulden van zijn echtgenote, die vóór het huwelijk zijn ontstaan, heeft de Rechtbank de eerste appellante Ruysssevelts Joanna, uit eigen naam en tevens dezelfde vrouw in haar hoedanigheid van wettelijke voogdes samen met haar tweede echtgenoot Matheys in hoedanigheid van medevoogd, veroordeeld.

2° De betwiste akte van beroep tegen dat aldus gelibelleerd veroordelvingsvonnis vermeldt, dat zij betekend wordt ten verzoeken van vrouw Ruysssevelts uit eigen naam en in hoedanigheid van voogdes over haar minderjarig kind, en ten verzoeken van Matheys Gaston, die haar bijstaat en machtigt, zonder meer.

Waar geïntimeerde bij haar eerste besluiten vóór het Hof, betekend op 28 Februari 1952, er nu juist uitdrukkelijk op gewezen heeft, dat haar oorspronkelijke vordering tegen tweede appellant ingesteld werd niet enkel om zijn echtgenote in recht bij te staan en te machtigen, doch ook in zijn hoedanigheid van medevoogd over het minderjarig meisje, medebeheerder van diens goederen, komt het ons bezwaarlijk voor naderhand haar bewering te aanvaarden als zou tweede appellant alleen hoger beroep hebben ingesteld als echtgenoot ten einde zijn echtgenote, de eerste appellante, in rechte bij te staan en te machtigen, en

niet in hoedanigheid van medevoogd, terwijl hij juist in die laatste hoedanigheid — en uitsluitend in die hoedanigheid — bij het door hem bestreden vonnis veroordeeld werd.

Dergelijke interpretatie naar de letter van de akte van hoger beroep ware in zake naar ons oordeel volstrekt onredelijk en onlogisch, wijl de eerste besluiten van geïntimeerde vóór het Hof er trouwens op wijzen dat zij aanvankelijk een dergelijke verklaring van de akte van beroep niet eens heeft ingezien en zich dan ook nopens haar draagwijdte niet heeft vergist (1), wellicht omdat het volkomen redelijk is dat iemand, die bij een rechterlijke beslissing uitsluitend in een bepaalde hoedanigheid veroordeeld werd en tegen die beslissing in hoger beroep komt, vanzelfsprekend in deze bepaalde hoedanigheid dergelijk rechtsmiddel instelt.

Wij menen dan ook dat de akte van hoger beroep dd. 9 November 1951 aldus dient te worden begrepen:

dat, waar die akte vermeldt dat tweede appellant de eerste appellante, «handelende zo in eigen naam» als in haar hoedanigheid van moeder en wettige voogdes van haar minderjarige dochter», «bijstaat en machtigt, hij aldus optreedt zowel in zijn hoedanigheid van appellant-echtgenoot als in die van appellant-medevoogd van zijn echtgenote, wettelijke voogdes.»

Daar het hoger beroep dus is ingesteld door de voogdes in samenwerking met en deelneming van haar krachtens artikel 396 B.W. van rechtswege toegevoegde medevoogd, komt deze collectief te verrichten daad van voogdijbeheer als rechtsgeldig voor en is de minderjarige vóór het Hof wettelijk en regelmatig ter zake vertegenwoordigd. Wij besluiten dienvolgens tot de rechtsgeldigheid van de akte van hoger beroep en tot de ontvankelijkheid van het rechtsmiddel (onjuist genoemd het «verhaal»).

III. Ten gronde.

A. Wat de aansprakelijkheid betreft.

De beschouwingen en overwegingen, die de eerste rechter op grond van de vaststellingen en de gegevens van het strafrechtelijke onderzoek ertoe geleid hebben tot de algehele aansprakelijkheid van de bestuurder van de autowagen — wijlen Mariën Gaston — te besluiten, menen wij volkomen te kunnen aanvaarden, ook waar, in verband met de door appellanten ingeroepen overmacht door ijzel teweeggebracht, hij oordeelkundig heeft vastgesteld dat uit het onderzoek geenszins gebleken was, dat de weg enkel op sommige bepaalde en beperkte plaatsen glad lag op zulkdanige wijze, dat de weggebruikers door deze gladheid zouden kunnen verrast zijn geweest, want in dat geval alleen zou ijzel of rijm als een onvoorzienbare hindernis kunnen beschouwd worden, die als overmacht elke aansprakelijkheid uitschakelt. (Zie o.m.: Gent, 5 Juli 1926, Rev. Acc. Trav. 1926, 203; Burg. Brussel, 29 April 1927, idem 1928, 24; Brussel, 28 Januari 1931, R. G. A. R. 1931, 766; Burg. Dinant, 4 Juni 1947, R.G.A.R. 1947, 4363; Burg. Brussel, 19 December 1949, Bull. Ass. 1949, 249; Gent (3e kamer), 28 Februari 1952, J. T. 1952, blz. 333.)

Evenmin is het bewezen dat — in strijd met hetgeen appellanten aanvoeren, ja zelfs vermoeden — een ander onbekend gebleven weggebruiker door een onvoorzichtige, onvoorzienbare, of anti-reglementaire rijbeweging de autobestuurder plots zou hebben verrast en ertoe hebben verplicht naar links — d.i. in de richting van de vaart — uit te wijken.

Anderzijds, gesteld dat de heer De Vroede, die in de autowagen van de heer Mariën te Mechelen plaats nam, wist dat laatstgenoemde niet goed kon sturen — welke wetenschap nochtans bij de heer De Vroede geenszins gebleken is — dan nog kan hieruit geen gedeeltelijke aansprakelijkheid, spruitende uit het aanvaarden van een dergelijk beweerd risico, ten laste van de heer De Vroede afgeleid worden, want in dat geval kan met evenveel waarschijnlijkheid beweerd worden, dat de heer De Vroede op een grotere omzichtigheid van de heer Mariën bij het sturen van zijn voertuig rechtmatig mocht rekenen, in plaats van de grove onbehandigheden, die hij gepleegd heeft.

Ten slotte kan aan de heer De Vroede niet ernstig als schuld aangewreven worden het feit, dat hij — al staat het niet vast dat het werkelijk de heer De Vroede geweest is — een der vensterramen van de in het water zinkende wagen zou hebben naar beneden gedraaid en aldus het zinken van de autowagen en de verdrinking van beide slachtoffers zou hebben bespoedigd.

Wanneer zoals in onderhavig geval een gesloten autowagen in vrij diep water terecht komt en gedurende enkele ogenblikken op het water drijft, is vanwege de inzittenden een *gans uitzonderlijke koelbloedigheid* vereist, die zelfs bij uitstekende zwimmers zelden aangetroffen wordt, om zich van het instinctmatig reddingsmanoeuvre te onthouden een nabijgelegen deur of venster van de wagen open te doen, doch integendeel de volledige onderdompeling van het voertuig kalm af wachten om slechts dan een venster naar beneden te draaien, de wagen met water te laten vollopen, vervolgens met het grootste gemak de deur open te doen en aldus verder de wateroppervlakte te bereiken.

Een gemis aan zodanige koelbloedigheid gaat de perken van de normaal menselijke gedragingen beslist te buiten en kan derhalve zelfs niet als lichtste schuld worden aangemerkt.

B. Wat de schade betreft.

Zowel de dagvaardingsexploten dd. 17 November 1950 als het deurwaardersexploit dd. 13 Juni 1951, waarbij geïntimeerde haar oorspronkelijke rechtsvordering heeft ingesteld en aangevuld, bepalen dat zij optreedt of «handelt in haar hoedanigheid van enige rechthebbende der nalatenschap van haar overleden echtgenoot».

Bij hun besluiten vóór het Hof werpen appellanten op dat geïntimeerde *dus niet optreedt uit eigen naam*, doch *alleen als enige erfgename van haar man*, en derhalve in die laatste hoedanigheid — en dan nog op voorwaarde dat zij het bewijs zou leveren dat zij werkelijk de *erfgename* is van wijlen haar echtgenoot — principieel alleen recht heeft op vergoeding der schade, welke zij in die hoedanigheid alleen kan vorderen, d.w.z. tot uitoefening van de rechten op schade-loosstelling, welke tengevolge van het dodelijk ongeval in de nalatenschap van wijlen De Vroede gevallen zijn.

Al werd deze opwerping vóór de Rechtbank nooit gemaakt, zodat de eerste rechter ze niet heeft onderzocht, is zij nochtans naar onze mening gegrond.

De uitleg van geïntimeerde als zou zij haar rechtsvordering hebben ingesteld in een *dubbele hoedanigheid*, *eerst als enige rechthebbende* — dus uit eigen naam — *vervolgens als enige rechthebbende van de nalatenschap van haar man*, kan naar ons oordeel bezwaarlijk aanvaard worden, want dergelijke uitbreiding van hoedanigheid beantwoordt geenszins aan de *enige, wel bepaalde hoedanigheid van erfgename*,

welke geïntimeerde in al de stukken der procedure op *ondubbelzinnige wijze uitdrukkelijk* aangenomen heeft: wanneer immers iemand in rechte verklaart op te treden als « *enige rechthebbende van een nalatenschap* », kan naderhand door hem bezwaarlijk beweerd worden, dat die wel bepaalde hoedanigheid ook in zich sluit, dat hij optreedt in eigen naam.

Wij menen dan ook ertoe te moeten besluiten dat ter wille van de enige aanvaardbare hoedanigheid, waarin geïntimeerde in dit geding optreedt, te weten die van *rechthebbende-erfgename van haar overleden echtgenoot* — hoedanigheid welke zij trouwens bewijst geïntimeerde niet vermag in *die enige hoedanigheid* de vergoeding te vorderen van schade, die zij vanzelfsprekend niet « *ex haerede* » of « *jure successionis* », doch wel enkel in persoon geleden heeft.

Zulks is « in casu » o.m. het geval, wat betreft het *verlies aan loon of inkomen* van de overleden echtgenoot van geïntimeerde, waarvoor het recht op schadeloosstelling aan geïntimeerde persoonlijk toekomt en geenszins een recht dat haar toekomt in haar hoedanigheid van erfgename van haar man.

b) Zulks is om dezelfde redenen ook het geval, wat betreft de in zake gevorderde vergoeding wegens de *morele, onstoffelijke*, of beter gezegd, de « *genegenheidsschade* », door geïntimeerde *persoonlijk* geleden, want op te merken valt dat geïntimeerde in zake geen schadeloosstelling gevorderd heeft wegens de *onstoffelijke schade door haar echtgenoot zelf geleden* tussen het ogenblik van het ongeval en het ogenblik van zijn tragische dood, recht op schadeloosstelling, dat geïntimeerde nochtans in de nalatenschap van haar man ongetwijfeld gevonden heeft.

c) Blijven derhalve in het onderhavig geding nog alleen over de *begrafenis- en rouwkosten* of uitvaartkosten, waarvan in zake niet de uitgave op zich zelf, maar wel de vaststaande *vervroegde uitgave*, aan geïntimeerde « *qualitate qua* » een recht tot schadeloosstelling verleent. (Zie ook o.m. artikel 1481 B.W.)

Gelet op de rang en de stand van het gezin De Vroede-Van Saet, hun vermogen, de in aanmerking te nemen omstandigheid, dat het tragisch afsterven van het slachtoffer uiteraard een grotere uitgave moest medebrengen door een betere verzorging van het afscheid, zijn wij de mening toegedaan dat de in zake gevorderde begrafenis- en rouwkosten, dewelke alle — althans de voornaamste — door bescheiden gestaafd worden, niet als werkelijk buitensporige onkosten kunnen worden beschouwd en hun bedrag derhalve mag worden toegewezen.

Wij besluiten dienvolgens tot de *gedeeltelijke grondheid van het hoger beroep* en derhalve tot de *gedeeltelijke afwijzing van de oorspronkelijke eis*, in de mate waarin hij ingesteld werd in verband met de door de oorspronkelijke aanlegster aangenomen hoedanigheid.

Gent, 18 Juni 1952.

(w.g.) J. Matthijs.

Arrest.

Nopens de ontvankelijkheid van het hoger beroep :

Overwegende dat de akte van hoger beroep luidt als volgt : « Ten verzoeken van : 1) Joanna Ruysevelts, zonder beroep, weduwe Gaston Mariën; 2) haar echtgenoot in tweede huwelijk Gaston Matheys, nijveraard, die haar bijstaat en machtigt, de eerste handelende zo in eigen naam als in haar hoedanigheid van moeder en

wettige voogdes van haar minderjarige dochter Gabriëlle »;

Overwegende dat deze akte in terminis weliswaar niet uitdrukkelijk vermeldt, dat tweede appellant ook optreedt in zijn hoedanigheid van medevoogd van het minderjarige kind;

Overwegende echter dat, waar tweede appellant bij het bestreden vonnis juist en uitsluitend in deze laatste hoedanigheid werd veroordeeld, het vooreerst vanzelfsprekend in *die hoedanigheid* is dat hij hoger beroep instelt;

Overwegende bovendien dat, waar de akte van hoger beroep vermeldt, dat tweede appellant de eerste appellante « *handelende zo in eigen naam als in hoedanigheid van moeder en wettige voogdes van haar minderjarige dochter* » bijstaat en machtigt, deze akte voldoende duidelijk te kennen geeft, dat tweede appellant optreedt en als appellant-echtgenoot en als appellant-medevoogd van zijn echtgenote, wettelijke voogdes;

Overwegende dat geïntimeerde zich overigens over de draagwijdte van de akte van hoger beroep geenszins heeft vergist; dat geïntimeerde immers in de hoofding van de eerste besluiten, die zij aan appellanten liet betekenen, tweede appellant uitdrukkelijk vermeldt als « *handelende in zijn hoedanigheid van medevoogd en ten einde zijn echtgenote te machtigen in rechte op te treden* »;

Overwegende dat de minderjarige derhalve regelmatig voor het Hof is vertegenwoordigd en het hoger beroep ontvankelijk is;

Nopens de aansprakelijkheid :

Overwegende dat de eerste rechter terecht en om oordeelkundige redenen, die het Hof overneemt, geoordeeld heeft, dat de algehele verantwoordelijkheid voor het ongeval ten laste valt van de bestuurder van de auto, wijlen Gaston Mariën;

Overwegende dat uit het strafonderzoek niet is gebleken dat de baan slechts op sommige bepaalde en beperkte plaatsen glad lag;

dat integendeel uit de vaststellingen van de rijks-wacht blijkt dat « *de baan met ijzel (of juist met rijm) bedekt was en bijgevolg zeer glibberig* »;

dat de weggebruikers dus niet zouden kunnen beweren door die gladheid zodanig te zijn verrast, dat zij die gladheid kunnen inroepen als een onvoorzienbare hindernis, die hun aansprakelijkheid uitschakelt wegens overmacht;

Overwegende dat appellanten ook geen het minste bewijs brengen van hun bewering, volgens dewelke een andere onbekend gebleven weggebruiker door een onvoorzienbare rijbeweging wijlen de heer Mariën zou hebben verrast en verplicht de fatale uitwijkingsmanoeuvre naar links uit te voeren;

Overwegende dat appellanten verder beweren dat de heer De Vroede door plaats te nemen in de wagen van de heer Mariën, wetende dat deze laatste nog niet goed kon sturen, een risico heeft op zich genomen, waardoor hij een deel der verantwoordelijkheid zou moeten dragen;

Overwegende dat, zelfs indien bewezen was, dat de heer De Vroede zich van enige stuuronbeheersigheid van de heer Mariën bewust was, niet bewezen is, dat deze onbeheersigheid meer was dan een zekere onervarenheid, die op zich zelf niet gevaarlijk was, gesteld dat de heer Mariën reed met een grotere omzichtigheid, die hem door zijn gemis aan stuurvastheid was opgelegd en waarop de heer De Vroede rechtmatig kon rekenen;

Overwegende dat men er wijlen de heer De Vroede

ook geen verwijt kan van maken, een der vensterramen van de zinkende auto te hebben naar beneden gedraaid en aldus het zinken van de auto te hebben bespoedigd;

dat, om zich in de gegeven omstandigheden van zulk instinctmatig reddingsmanoeuvre te onthouden, een gans uitzonderlijke koelbloedigheid en kalme redenering zijn vereist, die niet redelijkerwijze tot normale menselijke gedragingen behoren;

Nopens de hoedanigheid waarin geïntimeerde optreedt :

Overwegende dat geïntimeerde bewijst de enige rechthebbende te zijn van haar man;

Overwegende dat geïntimeerde in haar inleidende dagvaardingsexploten in terminis verklaart op te treden «handelende in haar hoedanigheid van enige rechthebbende op de nalatenschap van haar overleden echtgenoot»; dat appellanten hieruit vergeefs besluiten, dat geïntimeerde alleen recht heeft op de schade, die zij in die hoedanigheid kan vorderen, en niet op die welke zij persoonlijk heeft geleden;

Overwegende dat immers uit de aarde zelf van de verschillende schadeposten, zo materiële als zedelijke, die in de dagvaardingsexploten omstandig worden omschreven en gevorderd, duidelijk blijkt dat geïntimeerde in feite optrad, zo voor zichzelf als q.q. rechthebbende op de nalatenschap van haar echtgenoot;

Overwegende dat appellanten overigens op al deze posten ten gronde hebben besloten, zo voor de eerste rechter als in hun eerste conclusiën vóór het Hof, zodat zij blijkbaar het gerechtelijk contract op al deze posten hebben aangegeven, en hebben aanvaard dat geïntimeerde te dien einde ook «jure proprio» optrad;

Nopens de schade :

Overwegende dat geïntimeerde wel niet in terminis, maar niettemin praktisch incidenteel beroep instelt, door in besluiten voor het Hof toekenning te vragen van hogere bedragen dan die, welke haar door de eerste rechter werden toegekend;

A. Wegens rouw- en begrafeniskosten :

Overwegende dat, hoewel deze kosten ten laste vallen der nalatenschap, de weduwe recht heeft op terugbetaling daarvan, daar zij immers ingevolge het ongeval moesten gedaan worden lang voor het normale tijdstip, waarop zij zoniet zouden zijn ontstaan;

dat, gelet op de waarschijnlijk lange levensduur van het slachtoffer, niet slechts een vergoeding wegens vervroegde betaling verschuldigd is, maar het bedrag zelf van de overige door rekeningen gestaafde posten;

Overwegende nochtans dat alleen de normaal-noodzakelijke kosten in aanmerking komen; dat de bedragen van 3.000 frank voor eeuwigdurende grafconcessie en 2.224,50 frank wegens dubbele betonnen grafkelder slechts gedeeltelijk dit karakter hebben; dat ook het bedrag van 14.597 frank wegens grafzerk overdreven voorkomt;

dat derhalve voor rouw- en begrafeniskosten het gevorderd bedrag van 39.976 frank ex aequo et bono tot 30.000 frank dient te worden verminderd;

B. Wegens verlies van inkomen :

Overwegende dat het past de recente levensduur-tabellen aan te wenden, opgemaakt door de heer Dillaerts, hoofdstatisticus van het Nationale Instituut

voor Statistiek (R. W. 1950-1951, kol. 1545-1546 en 1559-1560);

dat deze tabellen voor een man van 47 jaar een vermoedelijke levensduur opgeven van 36 jaar; dat echter aan te nemen is, dat normaal een handelsreiziger niet langer dan tot zijn 67ste jaar door de uitoefening van zijn beroep geld kan verdienen, zodat slechts $67 - 37 = 30$ jaar in aanmerking komen, hetgeen tegen 4 % een kapitalisatiecoëfficiënt geeft van 17,292;

Overwegende dat het gemiddelde inkomen van het slachtoffer aan de hand van de overgelegde bescheiden, op 75.000 frank per jaar dient te worden geraamd;

dat voor het betrokken huisgezin, bestaande uit man en vrouw alleen, men mag aannemen dat het slachtoffer 50 % van dit inkomen gebruikte voor het persoonlijk onderhoud en de persoonlijke uitgaven;

dat derhalve aan geïntimeerde toekomt wegens verlies van inkomen $75.000 : 2 = 37.500 \times 17,292 = 648.450$ frank;

C. Wegens zedelijke schade :

Overwegende dat de zedelijke schade, door de weduwe geleden, ex aequo et bono dient te worden bepaald op 75.000 frank;

Overwegende dat de door het ongeval veroorzaakte schade dus bedraagt: $30.000 + 648.450 + 75.000 = 753.450$ frank;

Overwegende dat de eerste rechter de eis terecht ontvankelijk heeft verklaard tegen eerste appellante in haar hoedanigheid van rechthebbende van haar overleden man, en tegen beide appellanten in hun hoedanigheid van voogdes en medevoogd van de minderjarige dochter;

Overwegende dat hoofdelijkheid niet wordt vermoed en er evenmin reden is om een veroordeling «in solidum» uit te spreken; dat voormelde som door de weduwe en de dochter van Mariën Gaston verschuldigd is naar verhouding van hun gerechtigd zijn in diens nalatenschap;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 Juni 1935;

Gehoord de heer substituut Procureur-Generaal Matthys in zijn advies, alle verdere of strijdige besluiten verwerpende als ongegrond, ontvangt het hoger beroep en het incidenteel beroep, verklaart het eerste ongegrond en het tweede gegrond, voor zover betreft de toegekende bedragen en in de hierna bepaalde mate;

bevestigt het bestreden vonnis met deze enkele wijziging, dat de hoofdsom, waartoe appellanten worden veroordeeld, naar verhouding van hun gerechtigd zijn in de nalatenschap van Mariën Gaston, wordt verhoogd tot 753.450 frank.

Verwijst appellanten in de kosten van de aanleg.

Noot : Tegen dit arrest is voorziening in verbreking ingesteld.

1. Betreffende de hoedanigheid waarin geïntimeerde optrad.

Het Hof te Gent behandelde in bovenstaand arrest een vraagstuk, waarvan het belang al te dikwijls door de partijen in hun eis of verweer vergeten wordt, nl. de hoedanigheid waarin de vordering wordt ingesteld.

De hoedanigheid is het wettelijk vermogen om in rechte op te treden, m.a.w. de titel krachtens dewelke men in een rechtshandeling of geding optreedt (Garsonnet et Cézard-Bru, *procédure civile*, dl. I, n° 363, blz. 543; Rép. Pr. Dr. B. V° Action n° 61). Het onderscheid is zo belangrijk, dat het aan art. 1351 B.W. ten grondslag ligt van één der bestanddelen van de relativiteit van het gezag van gewijsde: « vereist wordt... dat de eis tussen dezelfde partijen bestaat en door haar en tegen haar in dezelfde hoedanigheid ingesteld is ».

Hetzelfde geldt voor de dading. Aldus zou bv. de afwijzing der vordering van een weduwe, handelend in eigen naam, of een door haar aangegane dading niet gezag van gewijsde tegen haar hebben, wanneer zij nadien als voogdes van haar minderjarige kinderen optreedt.

Aldus zal een bijzit van het overleden slachtoffer, optredend in eigen naam, hare vordering niet ontvankelijk horen verklaren, terwijl haar eis, waar zij als voogdes van het minderjarig natuurlijk kind van het slachtoffer optreedt, wel ontvankelijk is.

Een gelijkaardig onderscheid werd terecht door het O. M. in bovenstaande zaak gemaakt tussen de hoedanigheid van erfgenaam en die van in persoon gerechtigde. Inderdaad de vordering « ex haerede » omvat alleen de door het slachtoffer vóór diens dood geleden schade en dus niet, — zoals het O. M. juist opmerkte, — de schade door verval van inkomsten noch de « gelegenheidsschade » van de nabestaanden, zijdelings aanspraakgerechtigden.

Het Hof heeft blijkbaar de juridische beschouwingen van het O. M. niet gevolgd.

Het hiervan afwijkend besluit doet o.i. echter geen afbreuk aan de juistheid van de principes van dit betoog. Het verschil van opvatting ligt o.i. slechts in feite. Inderdaad het Hof interpreteerde de dagvaarding en staarde zich niet blind op de termen, die de hoedanigheid omschreven, maar bepaalde zelf deze hoedanigheid door het voorwerp van de eis na te gaan en daaruit af te leiden dat, vermits de aangevoerde posten niet alle in de vermelde hoedanigheid konden gevorderd worden, de eiseres in feite mede in een andere hoedanigheid, nl. in persoon optrad.

Ongetwijfeld is deze tegemoetkomende interpretatie zeer ruim, vermits het voorwerp van de eis en de hoedanigheid waarin deze ingesteld wordt twee verschillende bestanddelen uitmaken (vgl. art. 1351 B.W.). Mogelijk is de door het Hof aan de akte gegeven interpretatie in cassatie onaanastastbaar.

Immers sedert het arrest van 13 Juli 1939 heeft het Hof van Verbreking het principe gehuldigd, dat de rechter over de feiten op soevereine wijze een akte mag interpreteren, op voorwaarde dat deze interpretatie verantwoord weze (Verbr. 13 Juli 1939, Pas. 1939, 1, 366). Dit is ter zake ongetwijfeld het geval. Deze houding is ongetwijfeld strenger geworden sedert de arresten van 4 April 1941 (Pas. 1941, 1, 121 met de besluiten van de toenmalige eerste Adv. Gen. Cornil).

Maar, bepaaldelijk betreffende de verklaring van procesakten, besliste het Hof dat de interpretatie, door de rechter over de feiten gegeven, soeverein is, wanneer zij afgeleid is uit bestanddelen in deze akte zelf vervat, en wanneer deze verklaring niet tegenstrijdig is met andere elementen der procedure (Verbreking, 10 Februari 1949, Pas. 1949, I, 116). Terzake kan nu opgemerkt worden dat de hoedanigheid pas in hoger beroep door de aangesprokene werd betwist.

Maar anderzijds was de uitdrukkelijke vermelding van de hoedanigheid, waarin eiser optrad, zeer formeel en ondubbelzinnig en blijkt zij veeleer op te wijzen, dat zij zich vergist heeft omtrent de omvang van de schadevergoeding, die tot de nalatenschap van haar

overleden echtgenoot behoorde. Of het Hof in bovenstaand arrest al te bereidwillig deze vergissing van de oorspronkelijke eiseres heeft goedge maakt, zullen wij wellicht over enkele maanden in een arrest van het Hof van Verbreking kunnen lezen. Het praktisch belang is buitengewoon groot, aangezien de verjaring der persoonlijke vordering hiervan afhangt.

Zeker is het dat in één bepaald geval alle dergelijke interpretatie uitgesloten blijft, nl. het geval waar het slachtoffer na het instellen van zijn eis overleden is en zijn erfgenamen het geding hervatten. Deze kunnen dit doen in elke stand van het geding. Het overlijden heeft echter een verplaatsing van schade tot gevolg. Het slachtoffer immers had zijn schade begroot met het oog op zijn eigen vermoedelijke levensduur. Zijn eigen schade wordt tot zijn werkelijke levensduur beperkt (men leze verder, *De begroting der schadeloosstelling voor vermogensschade, spruitend uit aantasting van lijf en leven*, n° 27, blz. 37 en volg.; Verbr. 31 Maart 1952, R. W. 1952-53, 58). Door dit overlijden zullen de nabestaanden, die van het inkomen van het slachtoffer genoten, persoonlijk inkomstenschade lijden, te begroten in functie van de vermoedelijke levensduur van het slachtoffer, op voorwaarde, dat het overlijden door één en dezelfde onrechtmatige daad was veroorzaakt. Welnu deze nieuwe vordering zullen zij moeten instellen bij een nieuwe dagvaarding, en kan niet worden gevoegd bij het vroeger door het slachtoffer ingeleide geding, dat zij slechts hervatten (zie Rép. Prat. Dr. B., V°, Demande nouvelle, n° 48).

In bovenstaand arrest echter was de toestand niet even scherp afgetekend. De enige werkelijke vraag is of ja dan neen het Hof de dagvaarding op een zo ruime wijze mocht interpreteren. In ontkennend geval zouden de besluiten van het O.M. volledig gegrond zijn.

2. Ten aanzien van de schadeloosstelling.

a) Levensduurtabellen :

Meer en meer worden de tabellen Dillaerts in de rechtspraak aangewend (zie o.m. Corr. Kortrijk, 10 December 1951, i.z. Hubert en Herman t/ Verhulst bevestigd door Gent, 24 April 1952 onuitg.; Corr. Kortrijk, 16 Oktober 1951, i.z. De Waele t/ Dubois, onuitg.; Corr. Oudenaarde, 29 November 1951, R.W. 1951-52, 1094; Gent, 26 April 1952, R.W. 1951-52, 1776; Brussel, 30 Januari 1952, i.z. Pholien, onuitg.; Burgerl. Rb. Kortrijk, 1e K., 26 Juni 1952, i.z. De Paemelaer t/ Callens, onuitg.; Rb. Kortrijk, 1e K., 20 Juni 1952, i.z. Matton t/ Dubois, onuitg.).

b) Ten aanzien van de *rouw- en uitvaartkosten* kende het Hof teveel toe, zoals dit uitdrukkelijk in vreemde wetboeken is voorgeschreven (zie o.m. art. 45, I, van het Zwitsers Obligationen recht, en § 844 van het Duitse B.G.B.). De schade bestaat integendeel alleen in de vervroeging dezer uitgave en derhalve dient slechts te worden toegekend het verschil tussen deze kosten en hun contante waarde, betaalbaar op het tijdstip van het vermoedelijk overlijden, ware het ongeval niet gebeurd (zie de verantwoording van deze regel en berekeningswijze in De begroting der schadeloosstelling, n° 47, blz. 56 en volg. In die zin Hof te Gent, 3e K., 26 April 1952, R.W. 1951-52, 1776), tenzij het slachtoffer normaal de aanspraakgerechtigde had moeten overleven.

Jan Ronse.

(1) Zie o.m. het *intitulé* van die eerste besluiten zoals zij aan appellanten betekend werden (op zijn exemplaar heeft geïntimeerde *naderhand*, de woorden « handelende in zijn hoedanigheid van medegevoegd » doorgehaald, zonder dat deze doorhaling door pleitbezorger goedgekeurd werd).

BURGERLIJKE RECHTBANK TE GENT

1e Kamer. — 11 Juli 1952.

Voorzitter : M. Bevernaege.

Rechters : M.M. Temmerman en Janssens.

Advocaten : Mrs Hubéné en De Meester.

Verkeer. — Autorijden op een door een reglementair teken als secundair aangewezen weggedeelte. — Verplichting om de doorgang vrij te laten voor het verkeer op de hoofdweg. — Een eventuele verschoning wegens onoverkomelijke dwaling neemt niet weg, dat de bestuurder de kruising op een materieel onregelmatige wijze heeft overgestoken, zodat een ander autobestuurder hem geen prioriteit moest laten.

Wanneer een door een autobestuurder gevolgde weg bij het naderen van een kruising voorzien is van een omgekeerde driehoek, teken n° 7 van de bij het Algemeen Verkeersreglement gevoegde tabel, wordt dit weggedeelte steeds als secundair beschouwd (artikel 51). De weggebruiker, die op een secundaire weg rijdt, is verplicht de doorgang vrij te laten voor de bestuurder, die op een hoofdweg rijdt (artikel 54, 1°).

Het algemeen reglement houdt weliswaar een aantal bepalingen in omtrent de afstand en de hoogte, waarop het teken dient te worden geplaatst, het verbod op het teken reclames aan te brengen en de verlichting van het teken in de bebouwde kommen, maar in rechte hangt het bestaan van het teken zelf niet af van de naleving dezer voorschriften, die slechts strekken tot een grotere doelmatigheid door gelijkvormigheid, zichtbaarheid en verlichting.

Zo de autobestuurder, rekening houdend met de hem bij artikel 85 A 8 en 9 opgelegde verplichting en alle andere elementen, werkelijk in de onmogelijkheid mocht geweest zijn het teken te kennen, zou hij verschoond zijn door een onoverkomelijke dwaling. Deze verschoning zou echter niet wegnemen, dat hij de kruising op een materieel onregelmatige wijze heeft overgestoken, zodat een ander autobestuurder hem geen prioriteit moest laten.

Lindenboom t/ Huyghebaert.

Gezien de stukken, onder meer de uitgifte van het beroepen vonnis dd. 31 Mei 1951, in eerste aanleg gewezen door de Vrederechter van het kanton Deinze, waartegen tijdig en regelmatig hoger beroep werd ingesteld;

Overwegende dat op 12 Mei 1950, om 1 u. 30 's morgens, tussen de auto's van partijen een aanrijding plaats had op een kruispunt te Deinze; dat beroepers eis strekt tot schadevergoeding;

Overwegende dat de door beroepers voertuig gevolgde weg bij het naderen van de kruising voorzien was van een omgekeerde driehoek, teken nummer 7 van de bij het Algemeen Reglement gevoegde tabel I, en dit weggedeelte dus steeds als secundair wordt beschouwd (artikel 51); dat de weggebruiker, die op een secundaire weg rijdt, verplicht is de doorgang vrij te laten voor de bestuurder, die over de hoofdweg rijdt (artikel 54, 1°);

Overwegende dat het Algemeen Reglement weliswaar een reeks bepalingen inhoudt omtrent de afstand, waarop het teken dient te worden geplaatst (artikel 131, 1°, Verbr., 29 October 1951, Pas. 1952, I, 105), de hoogte (artikelen 136, 1° en 141, 4°; Verbr. 16 Mei 1949, Pas. I, 373), het verbod reclames op het teken

aan te brengen (artikel 140, 2°) en de verlichting van het teken in de bebouwde kommen (artikel 140, 4°), maar dat in rechte het bestaan zelf van het teken niet afhangt van de naleving van deze voorschriften, die slechts een grotere doelmatigheid door gelijkvormigheid, zichtbaarheid en verlichting nastreven;

Overwegende echter dat, zo de bestuurder van beroepers auto, rekening houdende met de hem door artikel 85a, 8° en 9° opgelegde verplichting en alle andere elementen van de bundel, werkelijk in de onmogelijkheid mocht geweest zijn het teken te kennen, hij zou verschoond zijn door een onoverkomelijke dwaling; dat echter deze verschoning niet zou wegnemen, dat hij de kruising op een materieel onregelmatige wijze heeft overgestoken, zodat de geïntimeerde hem, die zijn weg onregelmatig vervolgde, geen prioriteit moest laten (Verbr., 20 October 1948, Pas. I, 731);

Overwegende dat het ongeval geenszins is te wijten aan de snelheid van geïntimeerde's voertuig, noch aan de onvoorzichtigheid van deze laatste;

Op die gronden,

De Rechtbank, alle andere conclusiën van de hand wijzende; gelet op de artikelen 2, 24, 34, 36 en 41 der wet van 15 Juni 1935;

Verklaart het beroep ontvankelijk, doch ongegrond, verwerpt het en bevestigt het bestreden vonnis;

Verwijst appellant in de gerechtskosten dezer instantie.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE LEUVEN

2e Kamer — 4 December 1951

Alleenrechtsprekend rechter : M. Vanderveeren.

O.M. : M. Terlinden.

Advocaten : Mrs Van Dessel en Schmit.

Aansprakelijkheid van de eigenaar van een dier. — Berust op een vermoeden « juris tantum », waartegen tegenbewijs toegelaten is.

De aansprakelijkheid van de eigenaar van een dier krachtens artikel 1385 B.W. steunt op een wettelijk vermoeden van schuld hierin bestaand, dat hij het dier niet voldoende heeft bewaakt om het te beletten de schade aan te richten. Dit wettelijk vermoeden is echter « juris tantum », zodat tegenbewijs daartegen toegelaten is.

Het plotseling op zij springen door een stil paard, dat vóór de dag van het ongeval nooit op de weg was geschrokken, mag worden toegeschreven aan een toeval, dat door de eigenaar van het paard niet kon worden voorzien noch belet.

N.V. Assurantie van de Belgische Boerenbond t/
Van Elschingen.

Overwegende dat bij exploit van deurwaarder Franz Davidts te Leuven de dato 26 Juli 1951 de N.V. Assurantie van de Belgische Boerenbond de verweerder deed dagvaarden voor deze Rechtbank ten einde betaling te bekomen ener som van 21.872,50 fr., vermeerderd met de verwijlinteresten, de gerechtelijke interesten en de kosten van het geding;

Overwegende dat eiseres betoogt, dat op 14 September 1949 verweerder met onbespannen paard op de rechterzijde van de Hanestraat te Kersbeek-Miskoming, toen een vrachtauto, toebehorende aan Jan

Beckers en geladen met vaten water, uit de tegenovergestelde richting kwam gereden;

Dat het paard van verweerder, toen het zich op een vijftal meter van de auto bevond, plots naar links uitweek, de bestuurder van de vrachtauto verplichtend dadelijk te stoppen;

Dat de genaamde Vaes Leopold, werkmans in dienst van Beckers, zich op de vrachtauto, staande tegen de stuurhut, bevond en ingevolge het onverwacht remmen door de vaten tegen de achterwand van de stuurhut werd gedrukt met het gevolg dat hij kneuzingen opliep en zijn rechterbeen gebroken werd;

Dat het slachtoffer hierdoor volledig tijdelijk werkbekwaam was van 14 September 1949 tot 1 Maart 1950 en afnemend gedeeltelijk van 50 % op 1 Maart 1950 tot 7 % op 22 December 1950;

Dat eiseres als verzekeraarster van Jean Beckers deze heeft verzekerd tegen de arbeidsongevallen aan zijn werklieden overkomen en zij aan en voor het slachtoffer een gezamenlijk bedrag van 21.872,50 fr. heeft moeten uitkeren, bedrag dat zij ingevolge art. 19 der samengeoorden wetten op de arbeidsongevallen gerechtigd is terug te vorderen;

Overwegende dat eiseres stelt dat verweerder als eigenaar van het paard verantwoordelijk is voor de door zijn dier veroorzaakte schade en verplicht is deze te vergoeden;

Overwegende dat de verantwoordelijkheid voor de dieren, die men bewaken moet (artikel 1385 van het Burgerlijk Wetboek) gegrond is op een wettelijk schuldvermoeden en de schuld hierin bestaat: het dier niet te hebben bewaakt om het te beletten de schade aan te richten, dat echter dit vermoeden enkel « juris tantum » is en het tegenbewijs niet uitsluit;

Overwegende dat verweerder tegenwerpt dat hij in casu geen schuld heeft gehad, daar het ongeluk het gevolg is geweest deels van enig toeval, o.m. het schrikken van het paard, en deels van de onvoorzichtigheid en het gebrek aan voorzorg vanwege het slachtoffer;

Overwegende dat niet betwist wordt dat bedoeld paard een stil paard is; dat tot op de dag van het ongeval nooit op de weg was geschrokken; dat het plotseling op zij springen, hetwelk op 14 September 1949 gebeurde, dan ook wel degelijk aan een toeval mag worden toegeschreven, dat door verweerder noch kon voorzien noch belet worden;

Overwegende anderzijds dat het slachtoffer Vaes plaats had genomen op de vrachtauto, recht staande met de rug gekeerd tegen de stuurhut en voor de met water gevulde vaten, dat zulke plaatsneming op een vrachtwagen als gevaarlijk mag worden bestempeld;

Dat de aannemer Beckers op diens ondergeschikten, die niet de nodige voorzorgsmaatregelen hebben genomen ten einde te voorkomen, dat de met water gevulde vaten achteruit of vooruit zouden kunnen worden geduwd bij een plotseling of hevig remmen van de vrachtwagen, eveneens schuld heeft aan het gebeurde ongeval;

Overwegende dat de eis ongegrond is;

Om deze redenen,

Gehoord de Heer Terlinden, Eerste Substituut-Procureur des Konings in zijn eensluidend advies;

Rechtdoende op tegenspraak en alle andere besluiten als voorbarig afwijzende;

Verklaart de Rechtbank de vordering ontvankelijk, doch niet gegrond en wijst ze af.

Veroordeelt aanlegster tot de kosten van het geding.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE KORTRIJK

22 Maart 1952.

Voorzitter : M. Van Lerberghe.

Referendaris : M. Van de Kerckhove.

1. Voorrecht. — Betekenis van het woord « levensmiddelen » in artikel 19/5° der wet van 16 December 1851. — Daaronder zijn kledingstukken niet begrepen.
2. Overeenkomst. — Simulatie door het stellen van tussenpersonen als stroman.
3. Faillissement. — Betaling en avaltekening door de gefailleerde na de door de Rechtbank bepaalde datum van staking zijner betaling zijn beide nietig.

1. In artikel 19, 5° der wet van 16 December 1851 op de voorrechten en hypotheeken moeten onder het woord « levensmiddelen » worden verstaan waren, bestemd tot onmiddellijk persoonlijk of huishoudelijk verbruik, zoals de producten voor voeding, reiniging, verwarming, verlichting; daaronder vallen niet kledingstukken.

2. Veinzing (simulatie) bestaat, wanneer partijen naar buiten een schijnovereenkomst aangaan, waarvan zij de gevolgen wijzigen en teniet doen door een andere geheime overeenkomst, die de wezenlijke is. De veinzing geschiedt door het stellen van tussenpersonen, wanneer een partij bij de schijnovereenkomst een stroman is om tegenover derden naar buiten de werkelijke contracterende partij verborgen te houden. In casu is een dergelijke stromannenovereenkomst niet aanwezig, doch waren de naar buiten optredende partijen de werkelijke contractanten.

3. Betaling en voor aval tekening door de gefailleerde na de door de rechtbank bepaalde dag van staking zijner betalingen zijn nietig.

Het betaalde bedrag moet met de rente daarover door de ontvanger in de failliete boedel teruggebracht worden.

Faillissement Haerinck.

Overwegende dat de schuldeisers Devos, Vandenbulcke en Wattijn een inschuld indienen van respectievelijk 4190 fr. 60 %, 19740 fr. en 4147 fr. 50 %;

dat zij allen het bij artikel 19, 5° der wet van 16 December 1851 toegekende voorrecht invoeren voor schuldvorderingen wegens levering van levensmiddelen aan de schuldenaar en zijn gezin gedaan gedurende de laatste zes maanden vóór het faillissement, aanvoerende dat zij alle drie kledingstukken aan de gefailleerde en zijn gezin hebben geleverd;

Overwegende dat onder het woord « levensmiddelen » dient verstaan te worden de levering van waren, dienstig voor onmiddellijk, persoonlijk of huishoudelijk gebruik, zoals de producten voor voeding, reiniging, verwarming en verlichting (zie vonnis dezer Rechtbank, betwiste schuldeisers tegen de curator in het faillissement Arbor van 23 Februari 1951);

Overwegende dat de vraag of kledingstukken onder de term « levensmiddelen » begrepen zijn in rechte een omstreden vraag is;

(Pro : Martout T.II, 377; Trib. de Bourgoins, 19 Maart 1909, S.1909.II.293; Planiol, 4e éd. T.II nr 2571; Vrederecht Brussel, 23 Febr. 1900, Pas.1900.III.153; R.P.D.B. V° Privilège mobilier, 76; Guillaouard, T.I nr 244; Fuzier-Herman et Darras, Code Civ. Annoté,

onder artikel 1201, nr 140; Code Civ. Annoté, Fuzier-Herman, éd. 1949, nr 187;

Contra: Kluyskens, Voorrechten en Hypotheken, nr 84, 2e lid; Thiry, T.IV, nr 260; Antwerpen, 19 Mei 1866, P.A. 1866.I.319; De Page, T.VII, 1, nr 102, na C.; Aubry et Rau, T.III, par. 260; note 26; Laurent, T.29, nr 371; Lepinois, T.II nr 638; Brussel, 11 Mei 1898, Pas. 1898.III.249; Gent, 30 Mei 1906, Rév. not. 1907, 124; Hrb. Namen, 8 Jan. 1914, P.P. 1914, 560; Fredericq, Tr. de Dr. Comm. Belg. T.VII, nr 380, pag. 569; Colin et Capitant et de la Morandière, éd. 1948, T.II nr 1505; Cass. Fr. 21 Maart 1938, D.H. 1938, 354; Baudry-Lac. et de Loynes, 3e éd. T.I nr 343);

Overwegende dat de voorrechten beperkend moeten uitgelegd worden, zodat, waar de vraag of een voorrecht bestaat dermate omstrede is en meest negatief wordt opgelost als ter zake, geen voorrecht moet worden toegekend, en deze drie schuldeisers, gezien de uitdrukkelijke bekentenis der schuld door gefailleerde, dienen erkend te worden voor hun inschuld in het gewoon passief van het faillissement.

.....

Overwegende dat, wat betreft de schuldvordering der vennootschap onder de firma Massey-Harris, op 25 Juli 1951 tussen de firma Massey-Harris en de drie kinderen van Haerinck Arthur, met name André, geboren op 6 Juni 1926, Gisèle, geboren op 30 September 1929 en Jacques, geboren op 18 Juni 1936, een koop- en verkoopcontract werd gesloten, waarbij de kinderen kochten een pikdorser Massey-Harris type 726 met arenoplichters en diviseur tegen 265.000 frank + taks, betaalbaar taks bij de levering, 100.000 frank einde September 1951 en het saldo einde September 1952 tegen wissels, rente 6 % 's jaars, met uitdrukkelijk beding vanwege de verkoopster van eigendomsvoorbehoud tot na de volledige betaling van de prijs;

Overwegende dat Haerinck Arthur, de door de kinderen aanvaarde wissels avaliseerde, dit is als iemand, die niet tot het gewone wisselpersoneel behoort, de betaling van de wissel waarborgde, zodanig dat de wisselborg hoofdelijk gehouden is samen met de trek- kers en de rugtekenaars (artikel 32 der wet van 20 Mei 1872);

dat eiseres op grond van deze borgtocht haar op- neming in het gewoon passief der faling vordert voor 244.900 frank, weze 70.000 frank vervallen op 30 Sep- tember 1951 en 174.900 frank te vervallen op 30 Sep- tember 1952;

Overwegende dat ter zitting door de raadsman der kinderen bekend werd, dat de afkorting van 30.000 frank betaald werd door gefailleerde met eigen pen- ningen;

Overwegende dat de curatoren bij besluiten van 18 Februari 1952 de eigendom der machine opvorderen, als zijnde werkelijk door gefailleerde gekocht, daar zijn kinderen louter als tussenpersonen zijn opgetreden, die geen vermogen hadden, het beroep van pikdorser niet uitoefenden en waarvan één kind, nl. Jacques, minderjarig was;

Overwegende dat veinzerij bestaat wanneer de contracterende partijen een uiterlijke akte opmaken, waarvan de gevolgen gewijzigd of tenietgedaan wor- den door een andere verborgen overeenkomst, die de wezenlijke is (zie De Page T.II nr 618);

dat veinzing door het stellen van tussenpersonen geschiedt, wanneer één partij der uiterlijke akte een stroman is om tegenover derden de wezenlijke con- tracterende partij, die door de stroman bedekt wordt naar buiten, verborgen te houden;

Overwegende dat de curatoren, vertegenwoordigers

van het geheel der schuldeisers en als dusdanig derden, aanvoeren dat de kinderen Haerinck de stromannen zijn van de vader, wezenlijke koper, zodat deze laatste medecontractant is en eigenaar van de pikdorser moet worden, waardoor deze behoort tot het gemeenschap- pelijk pand der schuldeisers (artikel 8 wet van 16 De- cember 1851);

Overwegende dat de curatoren het bewijs van hun stelling moeten leveren, maar dit mogen doen door alle middelen rechtens (De Page T.II nr 645);

Overwegende dat zij dit bewijs onvoldoende leveren; dat de twee oudste kinderen meerderjarig zijn en de oudste zoon regelmatig hielp dorsen;

dat het de minderjarige jongste zoon niet verboden is te kopen (zie voor de minderjarige, die nog vader en moeder bezit en die alleen een rechtshandeling verricht, welke de voogd, alleen optredend, zou mogen verrichten, de stelregel « minor restituitur non tan- quam minor sed tanquam laesus »; De Page, T.II nr 7, nr 180 6° en de voorlopige rechtsgeldigheid van zijn rechtshandeling);

dat vader Haerinck, ouder wordende, de nieuwe pik- dorser, niet zelf wenste te kopen;

dat het contract wezenlijk gesloten werd tussen de firma en de drie kinderen;

dat de firma zich echter bewust was van het onver- mogen der kopers en een wisselborgtocht van de vader bedong, wetende dat ook de vader de pikdorser zou aanwenden;

Overwegende dat het verkoopcontract daardoor niet geveinsd is, maar echt, vermits de firma met de kin- deren wou contracteren en omgekeerd; dat de firma echter betalingswaarborgen bedong door voorbehoud van eigendomsoverdracht en wisselborgtocht, zodat de pikdorser niet tot de goederen van de gefailleerde behoort;

Overwegende dat gefailleerde met eigen geld 30.000 frank aan de firma betaalde ten behoeve van zijn kinderen;

Overwegende dat de curatoren jegens de firma deze 30.000 frank, betaald door gefailleerde aan de firma ter ontlasting van de kopers, terugvorderen, omdat gefailleerde ze betaalde zonder tegenprestatie na de staking zijner betalingen en deze betaling dienvolgens nietig is (artikel 445);

Overwegende dat het faillissement uitgesproken werd op 19 Januari 1952 en het tijdperk der staking van betaling bepaald op 6 maanden, zijnde 19 Juli 1951;

dat de koop tussen de firma en de kinderen Haerinck dagtekent van 25 Juli 1951, zodat de betaling door gefailleerde van 30.000 frank ten behoeve van zijn kinderen en krachtens de wisselborgtocht geschiedde binnen het tijdperk der staking van betalingen;

Overwegende dat de betaling om niet of schenking alsmede de door gefailleerde gestelde borgtocht voor de schuld van een derde na de staking van betalingen nietig is als handeling om niet « P.B. V° Faillite nr 928; Brussel, 31 Jan. 1861, B.J. 1861, 428; Charleroi, 30 April 1881, Pas. 1882.III.220; R.P.D.B. V° Faillite nr 605);

dat immers de 30.000 frank uit het vermogen van gefailleerde zijn gegaan zonder tegenprestatie en aldus het gemeenschappelijk pand van de schuldeisers ten voordele van de firma heeft verarmd;

Overwegende dat deze handeling van rechtswege nietig is door de beslissing der Rechtbank en dat niet alleen de 30.000 frank maar ook de rente op deze som in de failliete boedel dient teruggebracht te worden; (Fredericq, Tr. de Dr. Comm. Belg. T.VII nr 130 B, 2e lid in fine);

Overwegende dat ook de borgtocht, door gefailleerde op de wissels gesteld, nietig is, zodat de vordering van de firma om opgenomen te worden in het gewoon passief van het faillissement dient afgewezen te worden;

VREDEGERECHT TE BRUGGE

19 September 1952.

Rechter : M. A. De Bock.
Advocaten : Mrs Dinneweth en Claes.

Pleitbezorger en advocaat. — Betaling van de vordering van de pleitbezorger door cliënt aan zijn advocaat. — Verjaring van artikel 2273 B.W. — Toepasselijkheid van artikel 1240 B.W.

Betaling van het saldo van het honorarium en de kosten van de pleitbezorger door de cliënt aan zijn advocaat, die de pleitbezorger heeft aangesteld.

De cliënt kan zich beroepen op de in art. 2273 B.W. bedoelde verjaring, ook al erkent de schuldenaar, dat hij niet aan de schuldeiser zelf heeft betaald.

Overigens is de schuldenaar (cliënt) bevrijd op grond van art. 1240 B.W. dat hij te goeder trouw betaald heeft aan zijn advocaat, die in het bezit was van de vordering van de pleitbezorger van het ogenblik af, dat deze hem zijn staat van erelonen en kosten had overgemaakt.

Mr Louf t/ P.V.B.A. De Vreese en Simon.

Overwegende dat de vordering ertoe strekt verweerster te horen veroordelen tot betaling aan eiser van een som van 518 fr. saldo van ereloon wegens zijn aanstelling en optreden als pleitbezorger voor rekening van verweerster in het geding Nuyens;

dat verweerster verklaart, hetgeen aanlegger niet betwist, dat zij dit saldo van 518 fr. betaalde op 29-6-1950 aan de heer V. H., destijds haar advocaat, op een gezamenlijke staat van erelonen en kosten;

Dat aanlegger niet werd voldaan door de heer V. H., die thans geen lid meer is van de balie en failliet werd verklaard, tengevolge waarvan eiser de huidige vordering instelt;

Overwegende dat verweerster vooraf de verjaring inroept op grond van art. 2273 B.W.; daar de termijn van twee jaar verstreken is sedert het vonnis inzake Nuyens, gewezen in Januari 1950;

Dat eiser aanvoert dat de op een vermoeden van betaling steunende verjaring niet kan worden opgeworpen, gezien de bekentenis van verweerster dat zij niet aan eiser heeft betaald;

Dat de bekentenis nochtans ondeelbaar is en verweerster wel degelijk de verjaring mag inroepen op grond der door haar gedane betaling;

Dat zij immers met reden mocht aannemen dat zij bevrijd was van haar schuld tegenover aanlegger door de betaling van de volledige staat van erelonen en kosten aan haar advocaat, rekening houdende met het feit, dat deze laatste eiser had aangesteld en dat aanlegger zelf zijn staat van kosten en erelonen aan de heer V. H. had gestuurd voor vereffening;

Dat de verjaring juist ten doel heeft de rechtszekerheid te vestigen en het met de jaren steeds moeilijker te leveren bewijs te vervangen door een onomstootbaar wettelijk vermoeden, en dit vooral in de

rechtshandelingen, die in de regel niet worden gestaafd door een schriftelijk bewijs;

Overwegende dat overigens verweerster op grond van art. 1240 B.W. bevrijd is van haar schuld tegenover aanlegger, aangezien zij te goeder trouw heeft gehandeld en betaald aan de voormalige advocaat V. H. destijds haar raadsman, die de bezitter was van de schuldvordering vanaf het ogenblik dat aanlegger hem zijn staat van kosten en erelonen had overgemaakt; (Vgl. De Page, T. III, n^{rs} 431 en 432).

Overwegende dat de vordering van eiser derhalve noch ontvankelijk noch gegrond is;

BALIELEVEN

VLAAMSE CONFERENTIE DER BALIE VAN ANTWERPEN

Vergadering van 12 December

Aan geen hedendaags Vlaams letterkundige wordt meer hulde gebracht dan aan Felix Timmermans.

Ook de Vlaamse Conferentie had Lia Timmermans uitgenodigd een lezing te houden over haar vader.

Deze voordracht genoot van een drukke belangstelling en het is verheugend vast te stellen hoe veel confraters er aan houden de vergaderingen van de Vlaamse Conferentie bij te wonen.

De spreekster betoogde dat bij Felix Timmermans het milieu en de naaste omgeving sterk ingewerkt hebben op zijn kunst. Bekende volkstypen, opgesmukt door de scheppende verbeelding van de schrijver, inspireerden hem talrijke literaire figuren.

Door simpel vertelde anekdotes werd ook Felix Timmermans als mens en als kunstenaar belicht.

Deze lezing vond een grote bijval en op de meest hartelijke wijze werd Lia Timmermans door de aanwezige confraters toegejuicht en door de voorzitter bedankt.

VLAAMS PLEITGENOOTSCHAP TE BRUSSEL

Op 10 December hield het Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel haar eerste openbare vergadering met een voordracht door A. Westerlinck over « De tragiek van Cervantes en de glorie van Don Quichotte ».

Het bijtend koude weder ten spijt was de mooie en elegante Assisenzaal van het Paleis van Justitie goed gevuld met advocaten en sympathisanten, toen de vooraanstaanden de zaal binnentraden.

Mr Fayat, voorzitter van het Pleitgenootschap, had de eer en het genoegen te mogen welkom heten de eerste-voorzitter van het Hof van Verbreking, de eerste-voorzitter van de Raad van State, de Procureur-Generaal bij het Hof van Beroep, de eerste-voorzitter van het Krijgshof, de voorzitter en de hoofdreferendaris der Rechtbank van Koophandel, Mr Eyckhof, vertegenwoordiger van de Stafhouder, de eerste-voorzitter van het Rekenhof en de Stafhouder der Orde van Advocaten bij het Hof van Verbreking, Senator Van Hemelrijk en de afgevaardigde van de Minister van Justitie. Tal van andere vooraanstaanden hadden zich verontschuldigd.

In een korte, eenvoudig maar sympathiek voorgedra-

gen inleiding schetste de voorzitter het leven en het werk van A. Westerlinck.

Deze hoogleraar aan de Universiteit van Leuven gaf een schitterende causerie, rijk van taal en inhoud, onderlijnd door gepaste gebaren en intonatie.

Hij bracht ons eerst een levensschets van de grote Cervantes, een der wereldfiguren der Europese literatuur.

Cervantes heeft, eerst als soldaat en gevangene, daarna als arme ambtenaar, de ondergang medegemaakt van het grote Spaanse Rijk, ondergang die een diepe invloed naliet op zijn leven en werk. Als ambtenaar voor de ravitaillering had hij, gedurende twintig jaar, de gelegenheid alle steden en dorpen van Spanje af te reizen en in nauw contact met het volk te leven; vandaar zijn rijke kijk op de echte volksziel, die zo goed in zijn werk tot uiting komt.

« Don Quichotte », het universeel meesterwerk, dat Cervantes op 57-jarige leeftijd schreef, ontstond enkel en alleen uit de bedoeling zichzelf en de anderen te amuseren. Maar gaandeweg verdiepte zich het inzicht van Cervantes en de roman groeide uit tot een echte satire van de toen heersende ridderroman, met zijn gezwollen stijl en gevaarlijk illusionisme, maar mede door de begrijpende humor van Cervantes gaf het een beeld van de mens Don Quichotte en van gans de mensheid.

In de twee hoofdfiguren van de dwaze ridder en de materialistische Sancho Panza bekampte Cervantes enerzijds de grootheidswaanzin van de leidende standen en anderzijds de profijtjucht van het gewone volk, de twee kwalen die Spanje ondermijnden.

Maar boven deze gezonde critiek groeide zijn werk uit tot een symbool van de overwinning op het leven en de ondergang. Dank zij zijn geloof en zijn idealisme, die tot uiting komen in zijn milde en begrijpende humor, is zijn « Don Quichotte » geworden een spiegel van de Spaanse ziel en een wereldbeeld.

Door die overwinning van de geest blijft Cervantes in onze huidige moeilijke tijden het voorbeeld van wat geloof en idealisme, ondanks alles, vermogen.

Het was een prachtige avond, die op waardige en gezellige wijze besloten werd met een door Mr Fayat aangeboden receptie.

C. S.

JONGE BALIE TE NAMEN

De Conférence du Jeune Barreau te Namen heeft op Zaterdag 13 December haar plechtige openingszitting gehouden in de Assisenzaal van haar Gerechtshof.

De voorzitter der Conferentie, Mr Melot, telde tussen zijn genodigden en eregasten de stafhouder Huart, Minister Heger, de militaire Bevelhebber der Provincie en talrijke afgevaardigden van buitenlandse en Belgische Balies en Conferenties. De tamelijk ruime Assisenzaal was volledig ingenomen door een belangstellend publiek.

De voorzitter roept de namen af der confraters, welke in beide wereldoorlogen het offer van hun leven brachten. De vergadering bewaart, rechtstaande, een korte wijl ingetogen stilte. Dan huldigt hij met warme sympathie de oud-stafhouder, Mr Briboisia, die 65 jaar doorbracht aan de Balie. De jubilaris wordt hartelijk toegejuicht en wuift lachend alle lofuitingen van zich weg.

De openingsredenaar wordt aan het publiek voorgesteld in enkele korte, rake trekken. Mr Pierre Lefèvre is, zegt de voorzitter, uiterst minnelijk in de omgang, welsprekend buiten mate, maar tevens ver-

metel in de gedachten die hij durft voorbrengen. Hij trad in 1948 toe tot de Balie en won in 1950 de welsprekendheidsprijs.

Mr Lefèvre heeft het woord. Hij vat zijn rede aan met het vooropzetten zijner grondgedachten, waarop hij, langs rhetorische omwegen, deze gedachten tracht te onderzoeken en te detailleren. Zijn spreektrant doet denken aan de beweeglijkheid van een degenvechter. Hij is als het ware de musketier van het woord.

Zijn onderwerp is één en al mysterie: « Y croyons-nous? » Gelukkig vernemen wij al spoedig dat zijn vraag « le bonheur » bedoelt. De spreker onderzoekt de geluksgedachte aan de hand van drie gedachtenstromingen of scholen:

a) De Slavische literatuur, gedomineerd door Dostoiewski. In deze wereld ontdekt de spreker een ware cultus van het ongeluk, de melancholie, een bestendige grauwe atmosfeer. Hij noemt de schrijvers die tot deze richting behoren « de paladijnen van de catastrophe ». Nochtans vinden ook deze Slaven een zeker geluk van eerder masochistische aard: « le délice de la douleur ».

b) Het Franse romantisme heeft een ander idee over het geluk. In dezelfde mate dat het de realiteit verlaat en wil opgaan in dromen, kan het genieten met een zekere melancholie van het moment dat juist na het geluk komt, nl. het moment waarop het geluk voltrokken was en tot het verleden begint te behoren. Spreker vat zijn gedachte samen in de woorden « Le romantisme déguste le bonheur, post-factum ».

c) Het existentialisme van J. P. Sartre. Ogenschijnlijk zou men denken dat elk geluk q.q. uit de denkwereld van Sartre verbannen werd, maar spreker houdt voor dat ook de volmaakte existentialist een zeker heimwee koestert naar een wereld, waar niet alles even absurd of onevenwichtig zou zijn dan thans. Deze geluksidee ligt dus gericht op de toekomst.

Tot slot wijst spreker erop, dat het geluk, subjectief en essentieel voorbijgaand als het is, voor iedereen wegligt, op voorwaarde het te ontdekken in zijn onmiddellijke nabijheid. Hij besluit met de woorden: « L'homme est malheureux, parce qu'il ne sait pas qu'il est heureux ».

Stafhouder Huart bewondert en bedankt Mr Lefèvre. Zijn critiek is echter niet bepaald mals te noemen. Eerst en vooral had hij liever een juridisch onderwerp horen behandelen zoals dat vroeger gebruikelijk was. Bovendien heeft hij het huidig probleem, « le problème du bonheur », ietwat te zwaar geacht voor een korte uiteenzetting als die van de openingsredenaar. Hij beweert dat men zonder moeite diametraal tegenstelde standpunten kan verdedigen op een zo vaag en tevens subjectief terrein. Zijn rede contrasteert fel met die van de openingsredenaar. Hij staat met de twee voeten stevig op de aarde en hekelt abnormalen die hun geluk in een zorgvuldig onderhouden melancholie trachten te vinden. De elementen van geluk zijn hoofdzakelijk te vinden, zo besluit hij, in de deugden van werkzaamheid, waarheidsliefde, opoffering voor anderen en voorbeeldige uitoefening van het gekozen beroep. De gevierde Mr Briboisia is van al deze deugden een voorbeeld en heeft dan ook het zo begeerde geluk gevonden.

Spreker alsmede Mr Briboisia worden voor deze slotzin hartelijk toegejuicht.

Hierna werd de vergadering geheven. Te 20 uur vergaderde de Balie in het Park Hôtel voor het feestmaal.

J. Marck.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

TAALKUNDIGE KRONIEK

J. A. MEIJERS, Kies uw Woord. Een 1000-tal woorden en uitdrukkingen, alfabetisch gerangschikt in synoniemen en verwante begrippen. 2de verm. druk. — Amsterdam, Moussault's Uitgeverij (1949), 312 blz.

Als we aan onze schrijftafel zitten beseffen wij vaak dat een gewenst woord of een synoniem ons niet onmiddellijk invalt. We mogen ons niet altijd op ons geheugen betrouwen...

Het vastleggen of het verrijken van een ruime woordenvoorraad is een heel delicate geestesfunctie. In een leergang van zielkunde lezen we b.v. belangwekkende inlichtingen over het geheugen en de inprentingstheorie.

We bezitten in het Nederlands geen handboek als dat van A. Lacroix: «Dictionnaire des mots et des idées», waarin de hoofdwoorden gevolgd worden door passende werkwoorden en bijvoeglijke naamwoorden (1). Het is hoogstnodig dat een neerlandicus die leemte in onze taal zou aanvullen.

Het zoeken naar het juiste woord of naar het passende synoniem is voor menig een marteling. Weinige lezers blijven bij een moeilijk of een vreemd woord stilstaan. Weinigen noteren een dergelijk woord; anderen geven zich geen moeite om de betekenis van het woord in een woordenboek op te zoeken.

Vondel, de beroemde dichter, spande zich gedurende gans zijn leven in om zijn woordenschat uit te breiden. Hierover schrijft zijn biograaf, Gerard Brandt: «Om op elke stof en zaak de rechte spreekwijzen te vinden, onderzocht hy, by allerley slag van menschen, wat Duitsche (= Nederlandse) woorden elk ontrent zyn werk, handteering en kunst gebruikte... Dit strekt tot opbouw der taale en om van al wat hem voorkwam met woorden die zaake eigen waaren, te spreken» (2). In zijn geprezen werk: «Goed gezegd zo» (3) geeft J. C. van Wageningen ons de raad om «maar te trachten zoveel mogelijk variatie in zijn woordkeus te brengen». E. J. De Grote stelt in zijn handboek: «Goed Nederlandsch» (4) eveneens de vraag: «Wie van ons heeft die leemte in onze woordenschat niet dikwijls gevoeld?»

De strijd met het woord is gewoonlijk fel en pijnlijk om onze ideeën of indrukken in een beschaafde schrijftaal te uiten.

Het Nederlands wordt terecht geloofd wegens zijn rijke woordenvoorraad. Dat moeten we dadelijk toegeven als we het jongste werk van J. A. Meijers gebruikten. In «Kies uw Woord» treffen wij een uitgebreide keus van woorden aan. Onder elk hoofdwoord volgen synoniemen en zinsverwante termen. Dat is heel interessant! Op die wijze raken we op het spoor van menigvuldige woorden die ons ontgaan of die we vergeten waren. De samensteller schikte zijn tekst als volgt:

echt - waar - oprecht - wezenlijk - innerlijk - waarlijk - heus - authentiek - intrensiel - veritabel (zie ook: stellig).

echt, z. huwelijk.

gevangenis - kerker - tuchthuis - huis van bewaking - cachot - kast - bak - nor - petoet - bajes - griebus - verbeterhuis - tuchtschool - doorgangshuis - spinhuis - rapshuis - bagno.

recht - voorrecht - voorrang - voorkeur - prerogatief - privilege - preferentie - préséance - benificium.

verklikken - klikken - verklappen - klappen - aanbrengen - doorslaan - denonceren - rapporteren.

De heer Meijers heeft aan dat voortreffelijk verzameld woordenmateriaal geen commentaar toegevoegd. Toelichtende bijzonderheden bleken op veel plaatsen gewenst. De auteur hield zich te strikt bij een al te droge opsomming van woorden, die hij echter behendig met elkander heeft geassocieerd.

Als we nu onder een hoofdwoord een paar termen hebben aangestipt, zo rijst dikwijls de vraag: «Welk woord zou het best of het keurigst onze gedachte weergeven?» Op die vraag krijgen we bij de bevoegde heer Meijers geen antwoord.

De schoolknaap, de student, de journalist, de geleerde, alle taalvrienden aarzelen menigmaal bij het kiezen van een woord. Velen onder ons zullen op die manier in het duister blijven tasten of een woordenboek moeten raadplegen.

De samensteller van «Kies uw Woord» verklaarde heel eerlijk in zijn «voorbericht»: «Synoniemen zonder verschil in betekenis of gebruik komen maar heel weinig voor; daarom eist dit boekje een voorzichtig gebruik.»

Veel taalbeoefenaars zullen die redenering niet aan nemen. «Taalstudie, schrijft Acket (5), is vooral: constateren hoe iets is... In verfijnde, verzorgde taal, waarbij de schrijver wikt en weegt, zal vaak een verschil tussen twee woorden tot uitdrukking komen, dat in het dagelijks leven niet bestaat.»

Het is betreurenswaardig dat de heer Meijers met het weglaten van taalkundige ophelderingen het taalbewustzijn niet voldoende zal ontwikkelen bij studenten en taalvrienden. Ondanks het vele goeds dat in «Kies uw Woord» verspreid ligt, worden we niet dieper bewust van de oproepende kracht van het woord, waarmede wij aan onze schrijftaal een persoonlijk kenmerk moeten geven.

Albert Blontroek.

(1) U. Lacroix, *Dictionnaire des mots et des idées*. Ed. nouv. revue et corrigée. Les idées par les mots. Bruxelles, Editions «Labor» (1947), 12e, 257 p.

(2) *Onze eigen taal*. Handboek van de taalclub. Naar de schriften van Marie Servaes, Samengesteld door Herman Schrijver... 's Gravenhage, Uitgeverij «De Schouw», 1943, 4e, 172 p. — Cfr. p. 5.

(3) J. C. van Wageningen, *Goed gezegd zo!* Amsterdam, Van Holkema en Warendorf, N.V. g. jrt., 8^e, 192 p. — Cfr. 84.

(4) E. J. De Groote, *Goed Nederlandsch*, 3^e uitg. Antwerpen «De Sikkel», 1941, 8^e, 242 p. Cfr. p. 9.

(5) J. M. Acket, *Stijlstudie en stijl oefening*, 8^e gew. uitg. Bewerkt door Dr C. E. H. Stutterheim, Haarlem, «De Erven», F. Bohn, N.V., 1943, 4^e, 140 pp. — Cfr. p. 50.

MEDEDELINGEN

CURATOREN DER RIJKSUNIVERSITEIT TE LEIDEN

Lectori Salutem!

Mr S. J. Visser, overleden in 1919, heeft zijn vermogen vermaakt aan de Leidse Universiteit onder voorwaarde, dat de rente wordt aangewend om de studie van het volkenrecht en het internationaal privaatrecht te bevorderen. In het bijzonder was het zijn wens, dat periodiek een som van tenminste f 5.000,— zou worden besteed voor het uitschrijven van een internationale prijsvraag.

In overeenstemming met de Faculteit der Rechtsgeleerdheid heeft het College van Curatoren der Rijksuniversiteit te Leiden, als beheerder van de stichting Legatum Visserianum, thans de volgende prijsvraag uitgeschreven:

« Het Legatum Visserianum vraagt een beschrijving, aanvangende met de Tweede Vredesconferentie (1907), van de ontwikkeling der internationaal-rechtelijke techniek van de totstandkoming van internationale verdragen — onverschillig in welke vorm of onder welke benaming deze zich voordoen —, met bijzondere aandacht voor de daarin voorkomende protocolaire bepalingen (clauses de style); zomede een systematische behandeling van de teegnwoordige stand dier techniek en van de rechtsvragen die daarbij rijzen.

Toelichting: het antwoord heeft zich te beperken tot de technische problemen betreffende de procedure met betrekking tot de totstandkoming van verdragen, enz. De gestelde vraag heeft niet het oog op onderwerpen zoals de betrekkingen tussen verdragen en nationaal recht, de inwerking van verdragen op nationaal recht en dergelijke. »

De antwoorden moeten, in het Nederlands, Zuid-Afrikaans, Duits, Engels of Frans getikt, vóór 1 December 1954 worden toegezonden aan het College van Curatoren. De manuscripten moeten een motto dragen, hetwelk herhaald wordt op een bij de manuscripten gevoegde verzegelde enveloppe, die de naam en het adres van de schrijver of schrijvers bevat. Van elke inzender wordt slechts één antwoord ingewacht.

Aan de antwoorden, die naar het oordeel van ons College, gehoord de Faculteit der Rechtsgeleerdheid, daarvoor in aanmerking komen, zullen prijzen worden toegekend tot een maximum van f 5.000,—. Het College behoudt zich het recht voor het beschikbaar te stellen bedrag onder verschillende inzenders te verdelen.

Het bovenstaande te uwer kennis brengende, zullen wij het ten eerste op prijs stelen indien U, op de wijze, welke U het doelmatigst voorkomt, de aandacht van de belangstellenden op deze internationale prijsvraag wilt vestigen.

Het College van Curatoren der Rijksuniversiteit te Leiden.

J. E. Baron de Vos van Steenwijk,
Voorzitter.
K. Wiersma,
Secretaris.

TIJDSCHRIFTEN

De Gemeentegids - nr 43 van November 1952.

De onverenbaarheden in verband met de samenstelling van het gemeentekorps. (1e bijdrage).

nr 42: van October 1952.

In memoriam John Langenus. — Vergoeding aan de gemeentesecretaris voor het bijhouden van de registers

van de burgerlijke stand in de gemeenten niet minder dan 5.000 inwoners.

De Gemeentekeure - nr 46 van December 1952.
Keurdigesten.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie - nr 4272 van Zaterdag 6 December 1952.

Mr S. N. van Opstall, Onmogelijkheid, wettelijk verbod, overmacht (I). — Een notariële roman. — Mr A. G. Lubbers Jr., Overzicht der Nederlandse Rechtspraak, Bewijs en verjaring.

nr 4273 van Zaterdag 13 December 1952.

Mr S. N. van Opstall, Onmogelijkheid, wettelijk verbod, overmacht (II). — Mr H. P. J. M. Coebergh, Een noodzakelijke wijziging in de successiewet.

Nederlands Juristenblad - afl. 43 van 13 December 1952.

Mr A. C. G. van Proosdij, « Duurzaam gescheiden wonen » en « onheilbare breuk » (II, slot). — Mr W. de Gravere, De wet op de binnenscheepvaart. — Mr J. W. Frowien, art. 24 P. W. en de Fiscus. — Mr G. H. A. Grosheide, Verbetering. — Mr R. P. Kokosky, Puzzles in het Wegenverkeersreglement. — Jhr Mr W. J. M. van Eysingha, Coördinatie van het buitenlands beleid. — Prof. Mr R. P. Cleveringa, 25 jaar hoogleraar.

Journal des Tribunaux - n° 3859 de 7 décembre 1952.

Cyr Cambier, Le pouvoir discrétionnaire et le contrôle de la légalité. — Robert Regibeau et Paul Gourdet, La loi du 26 juillet 1952 modifiant le Code des droits d'enregistrement, d'hypothèque et de greffe en vue d'encourager les échanges d'immeubles non bâtis. — Jurisprudence.

n° 3960 de 14 décembre 1952.

Séverin Versele, Remise en cause de la loi de défense sociale. — Cyr Cambier, Le pouvoir discrétionnaire et le contrôle de la légalité (suite). — Jurisprudence.

Revue Pratique du Notariat Belge - 2358e livraison.

Dispositions à titre gratuit au profit d'établissements publics; Autorisation du Gouvernement, Contrôle du Conseil d'Etat. — Revue de Jurisprudence belge.

Recueil Général de l'enregistrement et du Notariat - nos 19170 à 19187.

L'impôt direct. — Fiction et réalité. — Le certificat hypothécaire. — Bail à ferme.

Recueil Dalloz de Doctrine de Jurisprudence et de Législation - 43e cahier.

M. René Rodière, Expéditions contre remboursement et chèques sans provision. — M. Roger Lenoan, La tutelle des mineurs alsaciens-lorrains ouverte à l'étranger.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad",